

VIRTAIN KAUPUNGIN
VALMIUSSUUNNITELMA
YLEINEN OSA

Hyväksytty: KH 2.12.2024 § 302

Versionhallinta:

Muutospäivä:	Muutos:	Muutoksen tekijä:

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	- 6 -
1.1. Tausta ja valmiussuunnitelman tavoitteet	- 6 -
1.2. Valmiussuunnitelman merkitys yhteisölle	- 6 -
1.3. Varautumista ja valmiussuunnittelua ohjaavat lait, säädökset ja asiakirjat	- 7 -
1.4. Virrat lyhyesti	- 7 -
2. VALMIUSTILAT, HÄIRIÖTILANTEET JA POIKKEUSOLOT SEKÄ NIIDEN VAIKUTUS TOIMINTAAN	- 9 -
2.1. Normaaliolot	- 9 -
2.2. Häiriötilanne	- 9 -
2.3. Poikkeusolot	- 9 -
2.4. Perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius	- 10 -
3. ORGANISAATORAKENNE JA YHTEISTYÖ	- 11 -
3.1. Organisaatorakenne ja toimijoiden roolit	- 11 -
3.2. Yhteistyö muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa	- 13 -
3.3. Vapaaehtoisten ja yksityissektorin osallistuminen	- 15 -
4. KRIISIOHTAMINEN	- 16 -
4.1. Periaatteet ja päätösvallan käyttö	- 16 -
4.2. Kaupungin poikkeusolojen johtoryhmä	- 16 -
4.3. Poikkeusolojen johtoryhmän kokoonpano, sijaiset sekä asiantuntijat	- 16 -
4.4. Johtoryhmän hälyttäminen	- 16 -
5. RISKIANALYYSI JA UHKAKUVAT	- 18 -
5.1. Kansalliset uhkamallit ja häiriötilanteet	- 18 -
5.1.1. Informaatiovaikuttaminen	- 18 -
5.1.2. Poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus	- 18 -
5.1.3. Sotilaallisen voiman käyttö	- 19 -
5.1.4. Laajamittainen maahantulo ja painostaminen maahantulijoita ohjaamalla	- 19 -
5.1.5. Yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin tehty terroristinen tai muu väkivaltainen isku	- 20 -
5.1.6. Isojen väkijoukkojen, ryhmien tai yhteisöjen väkivaltainen liikehdintä tai yhteiskuntajärjestystä vaarantava toiminta	- 20 -
5.1.7. Julkisen talouden häiriö	- 20 -
5.1.8. Rahoitusjärjestelmän häiriö	- 20 -
5.1.9. Energihuollon häiriö	- 20 -
5.1.1.1. Sähkön saannin suurhäiriö	- 20 -
5.1.1.2. Polttoaineiden saannin vakavat häiriöt	- 21 -
5.1.10. Tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöt	- 21 -
5.1.11. Kuljetusten jatkuvuuden häiriöt	- 22 -

5.1.12. Terveysturvallisuuden häiriöt	- 22 -
5.1.1.3. Mikrobilääkeresistenssi.....	- 22 -
5.1.1.4. Pandemia tai muu vastaava laajalle levinnyt epidemia	- 22 -
5.1.1.5. Eläintautiepidemiat	- 23 -
5.1.13. Vesihuollon häiriöt.....	- 23 -
5.1.14. Elintarvikehuollon häiriöt ja ruoka- ja ravintoturvan heikkeneminen.....	- 23 -
5.1.15. Laajat tai pitkäkestoiset onnettomuustilanteet	- 23 -
5.1.1.6. Merellinen monialaonnettomuus.....	- 23 -
5.1.1.7. Vakava ydinvoimalaitosonnettomuus Suomessa tai Suomen lähialueilla ... -	23 -
5.1.1.8. Useampi yhtäaikainen laaja maastopalo.....	- 24 -
5.1.1.9. Äärimmäisen voimakas avaruusmyrsky	- 24 -
5.2. Pirkanmaan alueelliset uhkamallit ja häiriötilanteet	- 24 -
5.2.1. Sähköenergian saannin, siirron tai jakelun häiriintyminen alueella – vaikea sähköpula	- 25 -
5.2.2. Laajalle alueelle ulottuva talvimyrsky, johon liittyy pitkä pakkasjakso	- 25 -
5.2.3. Vesihuollon (ml. jätevesihuolto) häiriintyminen – laajasta sähkönjakeluhäiriöstä johtuva vesihuollon häiriö	- 26 -
5.2.4. Tietoliikenteen tai tietojärjestelmien käytettävyyden häiriintyminen alueella – ulkomaan tietoliikennenyhteyksien katkeaminen	- 26 -
5.2.5. Pandemia tai muu laaja-alainen tartuntatautilanne	- 27 -
5.2.6. Informaatiovaikuttaminen.....	- 27 -
5.2.7. Alueellinen väestönsiirto	- 28 -
5.2.8. Syrjäytyminen	- 28 -
5.2.9. Laaja-alainen hybridivaikuttaminen	- 28 -
5.2.10. Laajamittaisen maahantulon kaltaiset tilanteet – sodan eskaloituminen Euroopassa	- 29 -
5.3. Paikalliset uhkamallit ja häiriötilanteet	- 29 -
5.3.1. Suuronnettomuudet.....	- 29 -
5.3.2. Energiahuollon tai veden jakelun häiriöt	- 29 -
5.3.3. Tietoliikenteen vakavat häiriöt.....	- 30 -
5.3.4. Uhkaukset/välitön väkivallan uhka	- 30 -
5.3.5. Terveys- ja ympäristöuhat	- 30 -
5.3.6. Taloudelliset uhat.....	- 31 -
5.3.7. Sään ääri-ilmiöt.....	- 31 -
5.3.8. Sota tai välitön sodanuhka.....	- 31 -
6. TOIMINTASUUNNITELMAT	- 33 -
6.1. Toimintamallit eri häiriötilanteissa	- 33 -
6.1.1. Suuronnettomuudet.....	- 33 -

6.1.2. Energiahuollon tai veden jakelun häiriöt	- 33 -
6.1.3. Tietoliikenteen vakavat häiriöt.....	- 33 -
6.1.4. Uhkaukset/välitön väkivallan uhka	- 34 -
6.1.5. Terveys- ja ympäristöuhat	- 34 -
6.1.6. Taloudelliset uhat	- 34 -
6.1.7. Sään ääri-ilmiöt.....	- 34 -
6.1.8. Sota tai välitön sodanuhka.....	- 35 -
7. VIESTINTÄSUUNNITELMA	- 36 -
7.1. Viestinnän merkitys hätätilanteissa	- 36 -
7.2. Vastuu viestinnästä	- 36 -
7.3. Viestintäkanavien kuvaus.....	- 37 -
7.4. Sisäinen tiedottaminen	- 37 -
7.5. Viestinnän toimintamallit	- 37 -
7.5.1. Suuronnettomuudet.....	- 37 -
7.5.2. Energiahuollon tai veden jakelun häiriöt	- 37 -
7.5.3. Tietoliikenteen vakavat häiriöt.....	- 38 -
7.5.4. Uhkaukset/välitön väkivallan uhka	- 38 -
7.5.5. Terveys- ja ympäristöuhat	- 38 -
7.5.6. Taloudelliset uhat	- 39 -
7.5.7. Sään ääri-ilmiöt.....	- 39 -
7.5.8. Sota tai välitön sodanuhka.....	- 39 -
8. HÄLYTYS- JA VAROITUSJÄRJESTELMÄT	- 40 -
8.1. Hälytysjärjestelmien toiminta.....	- 40 -
9. YHTEISÖN OSALLISTUMINEN JA KOULUTUS	- 41 -
9.1. Asukkaiden osallistuminen valmiustoimenpiteisiin	- 41 -
9.2. Henkilöstön koulutus	- 41 -
9.3. Säännölliset harjoitukset	- 42 -
10. YMPÄRISTÖNÄKÖKOHDAT	- 43 -
10.1. Huomio ympäristönäkökohtiin	- 43 -
10.2. Luonnonvarojen suojelu ja ekologinen kestävyys.....	- 43 -
11. YHTEYSTIEDOT.....	- 44 -

Julkiset liitteet

1. Varautumisen johtaminen 2020 (Kuntaliitto).
2. Valmiuslain (1551/2011) velvoitteet kunnan toimintaan

Salaiset liitteet

3. Osastokohtaiset toimintakortit (salainen, Julk (621/1999) 24 § 8 k.)
4. Paikallinen riskiarvio, uhkamallit ja niiden arviointi (salainen, Julk (621/1999) 24 § 8 k.)

1. JOHDANTO

1.1. Tausta ja valmiussuunnitelman tavoitteet

Tämän valmiussuunnitelman yleisen osan tarkoituksena on tarjota yleiskuvaus Virtain kaupungin valmiustoimenpiteistä ja hätätilanteisiin varautumisesta.

Valmiussuunnittelulla luodaan sellaiset johtamisjärjestelmät ja toimintaperiaatteet, joilla kaupungin johtoryhmä ja kaupungin eri organisaatiot sekä yhteistyöviranomaiset voivat toimia siten, että kaupungin elintärkeiden toimintojen ylläpito erilaisissa normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa tulee turvatuksi.

Varautuminen normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin muodostuu kaupungin valmiussuunnitelmasta (ns. yleinen osa), kaupungin eri toimialojen, liikelaitosten ja palvelutuotannosta vastaavien organisaatioiden valmiussuunnitelmista sekä kiinteistöjen ja laitosten pelastussuunnitelmista.

Kokonaisvarautumista täydentävät yhteistyöviranomaisten valmiussuunnitelmat, sekä niiden yritysten valmiussuunnitelmat, joiden toiminta perushuollon, teollisuustuotannon, energiahuollon ja infrastruktuurin alueilla ovat kaupungin toimintojen kannalta elintärkeitä (huoltovarmuus).

Kuntalain (410/2015) mukaan kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa sekä muuta toimintaa. Sen vuoksi kunnanjohtaja yhdessä kunnanhallituksen kanssa vastaa myös kunnan varautumisesta ja siihen sisältyvänä valmiussuunnittelusta.

Virroilla varautumisesta vastaa kaupunginjohtaja, joka on nimennyt valmiusryhmän päivittämään valmiussuunnitelman. Eri viranomaistahoihin yhteyshenkilönä toimii tehtävään nimetty valmiusyhteyshenkilö. Valmiusryhmän puheenjohtajana toimii tekninen johtaja.

Valmiussuunnitelman yleinen osa on julkinen asiakirja, mutta sen liitteet sekä muut osat liitteineen ovat salassa pidettäviä julkisuuslain perusteella (621/1999).

Valmiussuunnitelman ylläpidosta vastaa kaupunginjohtaja yhdessä kaupungin johtoryhmän kanssa sekä valmiusyhteyshenkilön kanssa. Yleisen osan päivittämisvastuu on nimetyllä valmiusryhmällä, ja osastopäälliköt vastaavat omien toimialojensa valmiussuunnitelmiansa ajan tasalla pitämisestä.

1.2. Valmiussuunnitelman merkitys yhteisölle

Virtain kaupungin valmiussuunnitelma on olennainen osa kokonaisvaltaista turvallisuusstrategiaa. Se luo perustan yhteistyölle paikallisten viranomaisten, yhteisön jäsenten ja muiden sidosryhmien välillä hätätilanteissa. Suunnitelma korostaa ennakoivan suunnittelun tärkeyttä, yhteisön valmiuksien vahvistamista sekä tehokasta koordinaointia kriisitilanteissa.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi (2.11.2017) yhteiskunnan elintärkeiksi toiminnoiksi on nimetty johtaminen, kansainvälinen ja EU-toiminta, puolustuskyky, sisäisen turvallisuus, talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus, väestön toimintakyky ja palvelut sekä henkinen kriisinkestävyys.

Näistä elintärkeisiin toimintoihin kuntatasolla liittyvät etenkin:

Sisäinen turvallisuus käsittäen mm. pelastustoiminnan, hätäkeskustoiminnan, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen, tulvariskien hallinnan, patoturvallisuuden, ympäristövahinkojen torjunnan sekä laajamittaisen maahantulon hallinnan.

Talouden, infrastruktuurin ja huoltovarmuuden toimivuus käsittäen mm. polttoainehuollon turvaamisen, voimahuollon turvaamisen, sähköisten tieto- ja viestijärjestelmien toiminnan varmistamisen, varoitus- ja hälytysjärjestelmien rakentamisen ja ylläpidon tukemisen, kuljetusten turvaamisen, elintarvikehuollon alkutuotannon turvaamisen, vesihuollon turvaamisen, elintarvikkeiden jalostuksen ja jakelun turvaamisen, elintärkeän teollisuus- ja palvelutuotannon turvaamisen, asumisen ja rakentamisen turvaamisen, työvoiman saannin turvaamisen, ympäristön muutosten havaitseminen, rajoittaminen ja niihin sopeuttamisen sekä jätehuollon turvaamisen.

Väestön toimintakyky ja palvelut käsittäen mm. toimeentuloturvan järjestämisen, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä ympäristöterveydenhuollon palvelujen turvaamisen, lääkkeiden ja terveydenhuollon tarvikkeiden ja laitteiden saatavuuden turvaamisen sekä terveysuhkien havainnointi-, seuranta- ja hallintajärjestelmien ylläpitämisen.

Henkinen kriisinkestävyys käsittäen mm. opetustoimen ylläpitämisen, kulttuuri-identiteetin vahvistamisen ja kulttuuriomaisuuden suojelun sekä hengellisten palveluiden turvaamisen.

1.3. Varautumista ja valmiussuunnittelua ohjaavat lait, säädökset ja asiakirjat

- Analogisten asiakirjojen suojaaminen poikkeusoloissa (AL/15031/07.01.01.00/2014)
- Arkistolaki (831/94)
- Asetus viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta (1030/1999)
- Kansalliseen riskiarvioon 2023 (Sisäinen turvallisuus - Sisäministeriön julkaisuja 2023:4)
- Laki huoltovarmuuden turvaamisesta 1390/1992
- Laki puolustusvoimista 551/2007
- Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)
- Määräys ja ohjeet arkistotiloista (AL/19699/07.01.01.00/2012)
- Pelastuslaki 379/2011
- Puolustustilalaki 1083/1991
- Valmiuslaki 1552/2011
- Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/ 2011
- Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista VNp 857/2013
- Vesihuoltolaki (119/2001)
- Sähkömarkkinalaki (588/2013)
- Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan YTS 2018 (Valtioneuvoston periaatepäätös / 2.11.2017)

1.4. Virrat lyhyesti

Virrat on perustettu vuonna 1868, kauppalaksi se nimitettiin 1.1.1974 ja kaupungiksi 1.1.1997. Virrat sijaitsee Pohjois-Pirkanmaalla valtatie 23 ja kantatie 66 varrella, n. 100 kilometrin päässä Tampereesta, Jyväskylästä ja Seinäjoesta. Asukkaita Virroilla on 6274 (2023). Virtain naapurikunnat ovat Alavus, Keuruu, Kihniö, Ylöjärvi, Ruovesi, Seinäjoki, Mänttä-Vilppula ja Ähtäri. Virtain kaupunki on maantieteellisesti laaja, pinta-alan ollessa 1 229 km², joista vesistöjä 136,3 km². Kaupungin alueella on yli 300 järveä ja rantaviivaa 1000 km. Virrat kuuluu hallinnollisesti Länsi-Suomen lääniniin, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne – ja ympäristökeskus ELY:n sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alaisuuteen. Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä vastaavasta sekä pelastustoiminnasta vastaa Pirkanmaan hyvinvointialue. Sosiaali- ja terveyspalvelut

Virtain ja Ruoveden alueella tuottaa tällä hetkellä Keiturin Sote Oy, joka on Pirkanmaan hyvinvointialueen 100 % omistama osakeyhtiö.

2. VALMIUSTILAT, HÄIRIÖTILANTEET JA POIKKEUSOLOT SEKÄ NIIDEN VAIKUTUS TOIMINTAAN

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisesti turvallisuustilanteita jaetaan kolmeen pääkategoriaan: normaalioloihin, häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

2.1. Normaaliolot

Normaaliolot ovat yleensä vallitseva, arkinen olotila, jossa toiminta sujuu suunnitellusti ilman suuria häiriöitä. Tähän tilaan kuuluvat myös tavalliset häiriöt, tapaturmat, onnettomuudet, pienet tulipalot tai satunnaiset sähkökatkot.

2.2. Häiriötilanne

Häiriötilanteessa on kyse uhasta tai tapahtumasta, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä. Tällainen tilanne vaatii viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Häiriötilanteille on ominaista niiden odottamattomuus, voimakas vaikutus kunnan toimintaan, nopea eteneminen, tarve pikatoimille, laaja julkisuus ja huonosti hoidettuina maineen vahingoittuminen.

Häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin. Esimerkkejä näistä tilanteista ovat häiriöt palveluissa kuten veden-, sähkön- tai lämmönjakelussa, vakavat onnettomuudet, luonnonkatastrofit, tartuntatautiepidemiat, tietojärjestelmiin liittyvät ongelmat ja talouteen liittyvät ongelmat.

2.3. Poikkeusolot

Poikkeusolot tarkoittavat tilaa, jossa yhteiskunnassa on niin paljon tai niin vakavia häiriöitä tai uhkia, että viranomaisten on tarpeen käyttää tavanomaista poikkeavaa toimivaltaa. Tällaisia tilanteita voivat aiheuttaa esimerkiksi sota, sodanuhka, suuronnettomuudet tai laajamittaiset tartuntatautiepidemiat.

Valmiuslain (2011/1552) mukaan poikkeusoloihin kuuluvat seuraavat tilanteet:

- 1) Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila;
- 2) Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista;
- 3) väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat;
- 4) erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila;
- 5) vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti; sekä
- 6) sellainen
 - a) julkisen vallan päätöksentekokykyyn;
 - b) rajaturvallisuuden tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen;

- c) välttämättömien sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palvelujen saatavuuteen;
- d) energian, veden, elintarvikkeiden, lääkkeiden tai muiden välttämättömien hyödykkeiden saatavuuteen;
- e) välttämättömien maksu- ja arvopaperipalvelujen saatavuuteen;
- f) yhteiskunnallisesti kriittisten liikennejärjestelmien toimivuuteen; tai
- g) edellä a–f alakohdassa lueteltuja toimintoja ylläpitävien tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tai tietojärjestelmien toimivuuteen

kohdistuva uhka, toiminta, tapahtuma tai näiden yhteisvaikutus, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti ja laajamittaisesti estyvät tai lamaantuvat tai joka muulla näihin vakavuudeltaan rinnastuvalla tavalla erityisen vakavasti ja olennaisesti vaarantaa yhteiskunnan toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia.

2.4. Perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius

Valmiustiloja ovat perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius.

Perusvalmius: Ylläpidetään normaalioloissa ja edellyttää suunnitelmavalmiutta, toiminnallisia valmiuksia ja ennakkojärjestelyjä häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten. Tehostettu valmius kohottaa perusvalmiuden tasoa.

Tehostettu valmius: Toimenpiteitä kiristetään ja resursseja mobilisoidaan enemmän. Tavoitteena on varmistaa elintärkeiden palveluiden jatkuvuus ja yhteiskunnan toimintakyvyn säilyminen.

Täysvalmius: Kaikki resurssit ovat käytössä erityistilanteiden tai poikkeusolojen vaikutusten ehkäisemiseksi ja selviytymiseksi. Täysvalmiuden aikana käytetään valmiuslain antamia toimivaltuuksia yhteiskunnan turvallisuuden ylläpitämiseksi.

3. ORGANISAATORAKENNE JA YHTEISTYÖ

3.1. Organisaatorakenne ja toimijoiden roolit

Elinvoimaosasto

Elinvoimapaalveluihin kuuluvat kaupungin kehittäminen, viestintä ja markkinointi, elinkeino- ja työllisyyspalvelut, maankäyttö ja kaavoitus sekä rakennus- ja ympäristövalvonta.

Elinvoimaosastoa johtaa kaupunginjohtaja, jonka sijaisena toimii hallinto- ja talousjohtaja, elinkeinopäällikkö ja henkilöstöpäällikkö.

Hallinto- ja talous

Hallinnon ja talouden tulosityksikkö vastaa talous- ja tietohallinnon palveluista, asianhallinnan toimivuudesta sekä kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston valmistelu- ja toimeenpanotehtävistä.

Kaupunginkanslia vastaa kaupungin asianhallinnan toimivuudesta sekä hallinnon valmistelusta, joista keskeisimpinä tehtävinä ovat kaupungin kirjaamoon ja asiakaspalvelupisteen ylläpitäminen, kaupunginhallituksen ja -valtuuston valmistelu- ja toimeenpanotehtävät, kaupungin tietosuojan kehittäminen sekä vaalien järjestäminen keskusvaalilautakunnan ohjauksessa.

Tietohallinto johtaa, koordinoi ja kehittää koko kaupungin tietohallintoa sekä järjestää itse tai ostopalveluna kaikille asiakkailleen määriteltyjä ICT-palveluja.

Taloushallinto vastaa kaupungin taloushallinnon tehtäväalueesta sisältäen palkanlaskennan, maksuliikenteen ja kirjanpidon. Taloushallinto vastaa mm. talousarvion ja tilinpäätöksen valmistelusta sekä kustannuslaskennan ja raportoinnin kehittämisestä.

Hallinnon ja talouden tulosityksikköä johtaa hallinto- ja talousjohtaja, joka on kaupungin johtoryhmän ja poikkeusolojen johtoryhmän jäsen.

Hyvinvointiosasto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tulosalue sisältää toimielimen hallinnon, kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja sen poikkihallinnollisen koordinoinnin, osallisuuden lisäämisen ja järjestöyhteistyön, ehkäisevän päihdehuollon, kotouttamisen edistämisen sekä ympäristöterveydenhuollon ja työterveyshuollon koordinoinnin.

Tulosalueesta vastaa hyvinvointijohtaja, joka kuuluu johtoryhmään, poikkeusolojen johtoryhmään ja valmiusryhmään.

Hyvinvointiosastolla on myös **kulttuuri-, kirjasto- ja liikuntapalvelujen tulosalue**.

Kulttuuripalveluiden tavoitteena on tarjota kuntalaisille monipuolisia hyvinvointia tukevia palveluita erilaisin kulttuurin keinoin. Kulttuuripalvelut tuottavat kulttuuripoliittisen ohjelman mukaisesti vuosittain erilaisia tapahtumia kuntalaisille, joista isompana juhannusaattona järjestettävä JuhannusVirrat -tapahtuma. Lisäksi kulttuuripalvelut vastaavat Galleria Virinän kuukausittain vaihtuvista taidenäyttelyistä yhteistyössä paikallisten kulttuurialan toimijoiden kanssa.

Liikuntapalveluiden tehtävänä on tuottaa kuntalaisille säännöllisiä matalan kynnyksen liikuntapalveluja, kuten ohjausta, neuvontaa ja erilaisia hyvinvointia tukevia liikuntatapahtumia ja interventioryhmiä. Lisäksi liikuntapalveluiden kautta järjestetään uimahallikuljetuksia viikoittain poissulkien koululaisten loma-ajat. Ulkoliikuntapaikkojen

hoidosta vastaa tekninen toimi, mutta liikuntapalvelut huolehtivat yhteistyössä niiden tarkastusten toteutuksesta kaksi kertaa vuodessa.

Kirjasto tarjoaa kuntalaisille mahdollisuuksia kirjallisuuden, musiikin ja muun kulttuurin harrastamiseen sekä vapaa-ajan viettoon. Kirjasto pyrkii tukemaan opiskelua ja kansalaistaitojen ylläpitoa. Nämä tehtävät perustuvat kirjastolakiin ja -asetukseen.

Tulosalueesta vastaa hyvinvointijohtaja, joka kuuluu johtoryhmään, poikkeusolojen johtoryhmään ja valmiusryhmään.

Kasvatus- ja opetustoimi

Kasvatus- ja opetustoimi turvaa kaikille virtolaisille kasvatus- ja opetuslautakunnan toimialueen palvelujen korkean laatutason lainsäädännön edellyttämällä tavalla (perusopetus, lukiokoulutus, lasten päivähoito, kansalaisopisto). Lisäksi kasvatus- ja opetustoimi tukee ammatillisen ja korkeakoulukoulutuksen toimintaa paikkakunnalla.

Kasvatus- ja opetustoimi turvaa virtolaisille hyvän ja motivoivan oppimisympäristön peruskoulussa, toisen asteen opetuksessa sekä aikuisväestölle kansalaisopistossa.

Kasvatus- ja opetustoimi jakautuu kuuteen tulosalueeseen, jotka ovat hallinto, koulutoimen hallinto, perusopetus, lasten päivähoito, lukiokoulutus sekä kansalaisopisto.

Osaston toiminnasta vastaa kasvatus- ja opetustoimenjohtaja, joka on kaupungin johtoryhmän ja poikkeusolojen johtoryhmän jäsen.

Merikanto-opisto

Merikanto-opisto on seutukunnallinen taideoppilaitos, jonka tehtävänä on antaa korkeatasoista ja monipuolista taiteen perusopetusta laajan oppimäärän mukaan musiikin ja tanssin taiteenaloilla sekä järjestää konsertteja ja muuta musiikkikulttuurin kehittämiseen liittyvää toimintaa oppilaitoksen ja sen toimintaympäristön erityistarpeet ja mahdollisuudet huomioiden. Merikanto-opisto antaa taiteen perusopetusta kuuden kunnan alueella: Virroilla, Ruovedellä, Ähtärissä, Mänttä-Vilppulassa, Juupajoella ja Orivedellä.

Opetus luo edellytyksiä hyvän musiikkisuhteen syntyä ja sen myötä musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Oppilas saa riittävät tiedot ja taidot musiikin ammatillisiin opintoihin.

Merikanto-opiston toiminnasta vastaa Merikanto-opiston rehtori, joka on kaupungin johtoryhmän jäsen.

Tekninen osasto

Teknisen osaston tehtävänä on huolehtia sen vastuulla olevien kiinteistöjen, liikenneväylien, puistojen ja muiden maa-alueiden, ulkoliikuntapaikkojen sekä sataman ylläpitotehtävistä. Vastuualueeseen kuuluu vesihuoltolaitoksen käyttö- ja kunnossapito. Tekninen osasto vastaa myös kaupungin toimesta tapahtuvasta rakentamisesta ja rakennuttamisesta.

Tekninen osasto vastaa mittauksesta ja kaupungin kartoista, kiinteistönmuodostuksesta, osoitteiden määrittelystä, maanhankinta- ja luovutusasioiden valmistelusta.

Myös kaupungin ruokapalveluiden järjestäminen, lukuun ottamatta Nuorisokeskus Marttisen ruokapalveluita, kuuluu teknisen osaston tehtäviin. Liikuntahallin toiminnan järjestäminen kuuluu tekniselle osastolle.

Teknisen osaston toiminnasta vastaa tekninen johtaja, jonka sijaisena toimii yhdyskuntatekniikan päällikkö ja toimistopäällikkö. Tekninen johtaja kuuluu johtoryhmään,

poikkeusolojen johtoryhmään sekä valmiusryhmään. Tekninen johtaja on myös valmiusyhteyshenkilön varahenkilö.

Liikelaitos Marttinen

Liikelaitos Marttinen on Marttisen saaren kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa ympäristössä toimiva nuoriso- ja matkailukeskus. Keskuksen toiminta on pääosin suunnattu nuorille. Marttisen ensisijaisena tehtävänä on toimia nuorisolain (1285/2016) mukaisena valtionapukelpoisena nuorisokeskuksena ja toteuttaa nuorisokeskuksille lainsäädännössä (nuorisolaki sekä asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta 211/2017) määritellyjä tavoitteita ja tehtäviä.

Keskuksen pääasiallisena nuorisotyön ympärivuotisena tehtävänä on tarjota nuorille ohjattua seikkailu-, luonto-, ympäristö-, kulttuuri- tai leiritoimintaa. Nuorisokeskuksen nuorisotyö edistää nuorten kansainvälistymistä ja kestäväää kehitystä. Keskuksen nuorisotoiminta on yleishyödyllistä ja keskuksen mahdollinen ylijäämä käytetään nuorisotyön kehittämiseen sekä nuorisotyön käytössä olevien infrastruktuurien ylläpitoon ja kehittämiseen. Nuorisotoiminnan menoihin saadaan valtionavustusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Marttinen tuottaa myös Virtain kaupungin nuorisotoimen palvelut sekä järjestää kokous- ja juhlatalotoimintaa (elinkeinotoimintaa).

Liikelaitos Marttisen toiminnasta vastaa liikelaitoksen toimitusjohtaja, joka on Virtain kaupungin johtoryhmän jäsen.

Tytäryhtiöt

Kaupunki omistaa 100 % omistussuhteella Virtain Energia Oy:n, Kiinteistö Oy Virtain Vuokratalot, Kiinteistö Oy Virtain Veteraanit, Kiinteistö Oy Virtain Opiskelija-asuntolan, Virtain Elinvoimapaalvelut Oy:n ja LumoavaVirrat Oy:n. Lisäksi kaupungilla on 75 % omistusosuus Kiinteistö Oy Killinpolusta.

Virtain Energia Oy

Virtain Energia Oy tuottaa kaukolämpöliiketoimintaa kaupungilta vuokraamissaan toimitiloissa ja kaukolämpöverkossa.

Virtain Energia Oy:n toiminnasta vastaa yhtiön toimitusjohtaja.

3.2. Yhteistyö muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa

Kaupungin toimintojen varmistamiseksi kaupungissa toimivat tai kaupungin alueella vaikuttavat eri yhteistyöviranomaiset / -tahot nimeävät valmiussuunnittelun vastuuhenkilön, jonka tehtävänä on vastata toimialansa valmiussuunnittelusta ja erityistilannesuunnittelusta sekä perustaa tarvittaessa häiriötilanteen vaatima valmiusorganisaatio sekä sovittaa yhteen kaupungin ja oman hallinnonalansa valmiussuunnittelua.

Pirkanmaan hyvinvointialue

Pirkanmaan hyvinvointialueen tehtäviin Pirkanmaan alueella kuuluu:

- perusterveydenhuolto ja päivystyksen järjestäminen (Päivystys Acuta)
- sosiaalihuolto
- sairaalapalvelut
- kuvantaminen ja laboratoriopalvelut (Fimlab Laboratoriot Oy, Kuvantamiskeskus- ja apteekkiliikelaitos)
- lääkkeet ja hoitotarvikkeet (Sairaala-apteekki)

- lääkintälaitteet
- materiaalihuolto ja logistiikka (Tuomi Logistiikka)
- ruokahuolto (Pirkanmaan Voimia Oy)
- ensihoitopalvelut
- pelastustoimi

Virtain alueella **Keiturin Sote** toimii perusterveydenhuollon ja paikallisen päivystyksen järjestäjänä osana Pirkanmaan hyvinvointialuetta.

Sisä-Suomen yhteistyöalueen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskus sijaitsee Tampereen yliopistollisen sairaalan yhteydessä. Sisä-Suomen yhteistyöalueen muodostaa Pirkanmaan hyvinvointialue yhdessä Etelä-Pohjanmaan ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueiden kanssa. Häiriötilanteissa valmiuskeskuksella on valmiuden säätelyyn ja johdon tukemiseen liittyvä rooli. Normaalioloissa valmiuskeskus koordinoi ja ohjaa näiden alueiden valmiussuunnittelua.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Aluehallintovirastojen (AVI) yhtenä tehtävänä toimialakohtaisesti erikseen säädettyjen tehtävien ohella on niistä annetun lain 4 §:n mukaan (896/2009) viranomaisten johtaessa turvallisuuteen liittyviä tilanteita alueella tukea toimivaltaisia viranomaisia ja tarvittaessa sovittaa yhteen toimintaa niiden kesken. Aluehallintovirastojen toiminnan yhteensovittamistehtävän tarpeet korostunevat alueellisesti laajoissa ja pitkäkestoisissa häiriötilanteissa sekä toipumisvaiheessa.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto järjestää valmiusharjoitukset vuosittain toimialueensa kunnille.

Puolustusvoimat

Puolustusvoimien yhtenä tehtävänä Suomen sotilaallisen puolustamisen lisäksi on puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 2 kohdan mukaan muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluu:

- virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi
- pelastustoimintaan osallistuminen antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja

Puolustusvoimat voi antaa virka-apua silloin, kun yhteiskunnan turvaaminen edellyttäisi sellaista henkilöstöä, materiaalia ja osaamista, mitä puolustusvoimilla on. Virka-avun saaminen edellyttää kuitenkin, että virka-avusta on säädetty myös virka-avun vastaanottajaa koskevassa lainsäädännössä (HE 264/2006 vp, Yksityiskohtaiset perustelut 11 §). On myös huomattava, että viranomainen voi saada virka-apua vain oman lakisääteisen tehtävänsä hoitamiseen.

Puolustusvoimien osallistuessa pelastustoimintaan, tapahtuu se aina tilannetta johtavan pelastusviranomaisen johdolla.

Huoltovarmuuskeskus

Huoltovarmuuskeskus (HVK) on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan laitos, jonka tehtävänä on maan huoltovarmuuden ylläpitämiseen ja kehittämiseen liittyvä suunnittelu ja operatiivinen toiminta.

Tarkoituksena on turvata poikkeusolojen ja normaaliaikojen vakavien häiriöiden varalta väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömät taloudelliset toiminnot. Nykyisin toiminnan painopisteenä on teknisten

järjestelmien toiminnan varmistaminen. Erityishuomion kohteena ovat yhteiskunnan kriittiset tietojärjestelmät.

Järjestöt, kirkot ja muut uskonnolliset yhdyskunnat

Järjestöillä, kirkoilla ja muilla uskonnollisilla yhdyskunnilla on julkishallinnon tukena tärkeä rooli sekä varautumisessa että häiriötilanteiden hallinnassa. Järjestöt toimivat jo normaalisti paikallisten viranomaisten tukena monissa turvallisuuteen liittyvissä tehtävissä, muun muassa etsintä- ja pelastustoiminnassa, lento- ja meripelastustoiminnassa, palokuntatoiminnassa, vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa, ensiaputoiminnan järjestämisessä sekä henkisessä tuessa (Puolustusministeriö 2010, 10–11).

Kirkot puolestaan huolehtivat osaltaan myös häiriötilanteissa hengellisestä toiminnasta, henkisen huollon tehtävistä, vainajien huollosta, aineellisen avun antamisesta suuronnettomuuden tai vastaavan uhreille (Kirkkohallitus 2005, 20–26).

3.3. Vapaaehtoisten ja yksityissektorin osallistuminen

Vapaaehtoisilla toimijoilla voi olla merkittävä rooli paikallisesti häiriö- ja poikkeustilanteissa. Mahdollisia yhteistyötahoja ovat mm. kyläyhdistykset, reserviläisyhdistykset, Suomen Punainen Risti ja Vapepa.

4. KRIISIJOHHTAMINEN

4.1. Periaatteet ja päätösvallan käyttö

Johtaminen häiriötilanteissa perustuu toimivaltaisen viranomaisen toimintaan. Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimivan kaupunginjohtajan vastuulla on toimivaltaisen viranomaisen tuekseen tarvitseman yhteistoiminnan järjestäminen ja muiden viranomaisten toiminnan käynnistäminen, kokonaisuuden hallinta sekä päätöksenteon ja taloudellisten resurssien varmistaminen.

Normaalioloissa esiintyvät häiriötilanteet hoidetaan kaupungin johtamisjärjestelmän toimivaltuuksien mukaisesti. Normaaliolojen häiriö- ja erityistilanteissa jokainen palveluala vastaa oman toimialaansa kuuluvien tehtävien hoitamisesta ja siihen liittyvästä johtamistoiminnasta.

Poikkeusoloissa tapahtuvasta kaupungin hallinnosta on säädetty valmiuslaissa.

4.2. Kaupungin poikkeusolojen johtoryhmä

Kriisi- ja poikkeusoloissa Virtain kaupungissa toimii poikkeusolojen johtoryhmä. Kaupunginjohtaja toimii johtoryhmän puheenjohtajana. Kaupunginjohtajan sijaisena toimii kaupunginhallituksen nimeämä hallinto – ja talousjohtaja.

Poikkeusolojen johtoryhmä vastaa tilannekuvan ja tilannetietoisuuden muodostamisessa, kriisiviestinnästä sekä muiden johtamistoimintojen tukitoimissa. Tilannekuvan ja tiedottamisen tulee olla oikeaa ja oikea-aikaista, antaa selkeää tietoa tapahtumista sekä ohjeita, joilla voidaan varmistaa kuntalaisten turvallisuus.

4.3. Poikkeusolojen johtoryhmän kokoonpano, sijaiset sekä asiantuntijat

Poikkeusolojen johtoryhmä:

- Kaupunginjohtaja, puheenjohtaja
- Hallinto- ja talousjohtaja, varapuheenjohtaja
- Henkilöstöpäällikkö
- Tekninen johtaja
- Hyvinvointijohtaja
- Opetus- ja kasvatustoiminnan johtaja
- Tietohallintopäällikkö, valmiusyhteyshenkilö
- Elinvoimapäällikkö
- Pirkanmaan hyvinvointialueen edustaja
- Pelastustoimen edustaja
- Hallintopäällikkö, sihteeri
- tarvittaessa muut asiantuntijat eri palvelualueilta

4.4. Johtoryhmän hälyttäminen

Poikkeusolojen johtoryhmä hälytetään välittömästi kun

- tapahtuu häiriötilanne tai suuronnettomuus, jolla on laaja vaikutuksia kuntalaisten toimintaan, palveluihin ja turvallisuuteen
- häiriötilanne tai suuronnettomuus, joka kohdistuu kaupungin käytössä tai omistuksessa olevaan merkittävään kohteeseen, kuten kiinteistö, rakennus tai alue
- valmiuslain 3 § mukainen tilanne, josta aiheutuu poikkeusolot.

Hälyttäminen tapahtuu johtokeskuksen johtoryhmän matkapuhelimiin tekstiviestillä sekä virkanumeroon että yksityisnumeroon. Hälytysviestin otsikko on aina johtokeskushälytys ja lyhyt kuvaus tapahtumasta (esim. johtokeskushälytys, ruokamyrkytys kouluilla).

Johtoryhmän voi hälyttää kaupunginjohtaja, muu johtoryhmän jäsen, Pirkanmaan pelastuslaitoksen päivystävä palomestari tai muu johtava pelastusviranomainen, hätäkeskus tai poliisi. Lisäksi hälytyspyynnön voi esittää muu viranomainen, kuten Länsi-Suomen Aluehallintovirasto, Pirkanmaan hyvinvointialue, ELY-keskus, Puolustusvoimat, Säteilyturvakeskus tai muu kunta.

5. RISKIANALYYSI JA UHKAKUVAT

Kaupunkitasoisen varautumisen ja valmiussuunnittelun perusta muodostuu ydintehtävien priorisoinnin lisäksi tunnistetuista uhkamalleista ja arvioituista riskeistä. Virtain kaupungin valmiussuunnitelman perusta pohjautuu Pirkanmaan alueelliseen riskiarvioon (2023), joka on osa valtakunnallisen riskiarvion kokonaisuutta. Valtakunnallinen riskiarvio muodostetaan Kansallisesta riskiarviosta 2023 sekä siihen pohjautuvista alueellisista riskiarvioista sekä Yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta (2017). Alueellisissa riskiarvioissa otetaan tarkemmin huomioon alueille ominaiset uhat tai häiriötilanteet.

Kaupungin palveluiden tuottamisessa ja tarjoamisessa on tärkeää niiden suojaaminen ulkoisia ja sisäisiä uhkia vastaan. Ulkoisilla uhkilla tarkoitetaan organisaation ulkopuolisesta ympäristöstä tai yhteisöstä aiheutuvia uhkia. Näiltä uhilta on vaikeaa tai usein jopa mahdotonta suojautua, joten niihin tulee varautua tehokkaalla suunnittelulla, kouluttamisella ja toimintojen harjoittelulla.

Sisäisillä uhkilla tarkoitetaan organisaation omasta toiminnasta lähtöisin olevia uhkia. Sisäisiltä uhkilta voidaan tehokkaasti suojautua toimintaohjein sekä toimintamallein eri hallintajärjestelmien kautta. Varautumalla ja suojautumalla ulkoisia ja sisäisiä uhkia vastaan voidaan palvelualueiden palveluiden jatkuvuus turvata mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa yhteiskunnan turvallisuustilanteissa.

Tässä luvussa kuvattuja uhkamalleja ja häiriötilanteita täydentävät ja syventävät eri hallinnonalojen valmistelemaat muut varautumiseen ja jatkuvuudenhallintaan liittyvät toimintakortit.

5.1. Kansalliset uhkamallit ja häiriötilanteet

Yhteenvedo Suomeen mahdollisista kohdistuvista riskeistä ja uhista, joita on arvioitu Sisäministeriön julkaisussa Kansallinen riskiarvio 2023.

5.1.1. Informaatiovaikuttaminen

Informaatioympäristöä hyödyntämällä pahantahtoiset toimijat voivat pyrkiä vaikuttamaan päätöksentekoon, yhteiskunnan toimintaan ja heikentämään yksittäisen valtion kansainvälistä asemaa ja liittolaissuhteita. Informaatiovaikuttamisen kohteena on koko yhteiskunta, päätöksenteko, instituutiot, demokratia ja ihmisten perusoikeudet, kuten sanan- ja ilmaisunvapaus. Myös kansalaisjärjestöihin ja infrastruktuurin kannalta olennaisiin yrityksiin voidaan kohdistaa informaatiovaikuttamista.

Vihamielisen vaikuttamispyrkimyksen taustalla voi olla valtiollisia toimijoita tai ei-valtiollisia toimijoita. Toimijan osoittaminen voi olla vaikeaa tai jopa mahdotonta.

Haasteena on myös se, että toiminta saatetaan pitää mahdollisimman vaikeasti tunnistettavana, mikä luo haasteita siihen vastaamiseen. Usein tällaista vaikuttamista tehdään laillisen ja laittoman toiminnan rajamaastossa hyödyntämällä esimerkiksi lainsäädännönaukkoja tai lainvalvonnan vaikeutta.

5.1.2. Poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus

Painostuksen kohteina ovat laajasti poliittinen päätöksenteko ja yhteiskunnan elintärkeät toiminnot; painostuksella vaikutetaan valtion johtamiseen, yhteiskuntarauhaan ja väestön mielipiteisiin. Painostukseen voi liittyä viranomaistoiminnan, yritystoiminnan, palvelujen

tai maksuliikenteen häirintää, estämistä tai vaikeuttamista sekä alueloukkauksia tai joukkojen keskittyksiä rajojen tuntumaan. Hybridivaikuttaminen, jossa yhdistyvät sotilaalliset ja ei-sotilaalliset keinot, mukaan lukien kybervaikuttaminen, erikoisjoukkojen käyttö, poliittiset salamurhat ja lavastetut onnettomuudet, on osa painostuksen keinovalikoimaa.

Suomi voi olla osa suurempaa maaryhmää, johon painostus kohdistuu (esimerkiksi EU-jäsenmaat tai Naton jäsen- ja kumppanuusmaat). Painostuksella voidaan pyrkiä myös Suomen eristämiseen suuremmasta maaryhmästä tai -kumppaneista.

5.1.3. Sotilaallisen voiman käyttö

Avoin sotilaallisen voiman käyttö on osa laaja-alaisen vaikuttamisen uhkakuvaa. Voiman käyttö voi olla suunnitelmallista tai tilanne voi eskaloitua siihen ilman pitkää suunnittelu- ja varautumisaikaa.

Sotilaallisen voiman käytöllä heikennetään Suomen kansainvälistä asemaa ja sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä sekä vaikeutetaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämistä ja talouden ja infrastruktuurin toimintakykyä. Laajamittaisella voiman käytöllä pyritään lamauttamaan Suomen puolustuskyky ja estämään valtiojohdon itsenäinen päätöksentekokyky.

Maanpuolustuksen lisäksi voiman käytön kohteina ovat yhteiskunnan johtamisen ja perustoimintojen häirintä, lamauttaminen tai tuhoaminen. Kohteita ovat esimerkiksi päätöksentekijät, johtamisjärjestelmät ja tietoliikenneverkot. Lisäksi uhan kohteina todennäköisesti ovat sähkön ja energian jakeluverkot, elintarvikehuolto, vesihuolto ja terveydenhuolto sekä tietovarannot, liikenteen solmukohtat, viestintäjärjestelmät, puolustusteollisuus, logistiikka ja kaikki yhteydet ulkomaille. Ukrainan sota on osoittanut, että yhteiskunnan kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuva sotilaallisen voiman käyttö on keskeinen osa Venäjän sodankäyntitapaa.

Sotilaallinen voiman käytön kohteeksi joutuminen pakottaa kohdentamaan merkittävän osan yhteiskunnan voimavaroista sotilaallisen maanpuolustuksen tukemiseen. Yhteiskunnan perustoimintojen ylläpitäminen vaikeutuu ja työ- ja elinkeinoelämälle aiheutuu merkittäviä rasitteita.

5.1.4. Laajamittainen maahantulo ja painostaminen maahantulijoita ohjaamalla

Laajamittaisen tai välineellistetyn maahantulon tilanteessa on riskinä, ettei maahantulijoiden rekisteröintiä ja vastaanottoa pystytä järjestämään hallitusti eikä oleskelulupamenettelyä toteuttamaan nopeasti ja tehokkaasti.

Tilanne sitoo paljon sisäisen turvallisuuden viranomaisten resursseja, mikä voi heikentää näiden viranomaisten kykyä hoitaa muita tehtäviään. Poikkeuksellisen suuri maahantulijoiden määrä voi heikentää rajaturvallisuutta ja aiheuttaa tilanteen, jossa kaikkia Suomeen saapuvia maahantulijoita ei saada rekisteröityä. Laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden määrä voi kasvaa, mikä voi heikentää yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Tilanne voi uhata myös yhteiskunnan henkistä kriisinkestävyyttä. Keskeisenä kriisinkestävyyttä vahvistavana tekijänä on väestön luottamus siihen, että tilanne on viranomaisten hallinnassa. Jos maahantulo johtuu Suomeen kohdistuvasta hybridivaikuttamisesta, operaatioon saattaa sisältyä myös informaatiovaikuttamista, jolla pyritään polarisoimaan keskustelua ja tätä kautta tuottamaan ja vahvistamaan

vastakkainasettelua. Tällainen tilanne voi vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta ja sillä voi olla myös merkittäviä poliittisia vaikutuksia.

5.1.5. Yhteiskunnan rakenteisiin tai laajoihin ihmisjoukkoihin tehty terroristinen tai muu väkivaltainen isku

Terroristinen tai muu vakava väkivaltainen isku voi kohdistua yhteiskunnan johtamiseen, kriittiseen toimintaan, kriittiseen infrastruktuuriin, julkisiin paikkoihin, laajoihin ihmisjoukkoihin tai yhteiskunnan kannalta kriittistä tehtävää tekevään henkilöön.

5.1.6. Isojen väkijoukkojen, ryhmien tai yhteisöjen väkivaltainen liikehdintä tai yhteiskuntajärjestystä vaarantava toiminta

Levottomuudet voivat heikentää yhteiskuntajärjestystä, väestön turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta sekä aiheuttaa taloudellisia vahinkoja. Levottomuudet voivat vaikuttaa myös yhteiskunnan toimintoihin sekä vähentää luottamusta poliittiseen päätöksentekoon ja viranomaisten toimintaan.

5.1.7. Julkisen talouden häiriö

Vakavimmillaan julkiseen talouteen kohdistuva häiriötilanne uhkaa valtion varainhankintakykyä. Varainhankintakyvyn menetys voi olla seurausta valtion luottokelpoisuuden menettämisestä tai varainhankinnan toteuttamisessa välttämättömän infrastruktuurin käytön estymisestä.

5.1.8. Rahoitusjärjestelmän häiriö

Rahoitusmarkkinoiden kannalta uhkamallit on perinteisesti jaoteltu yhtäältä rahoitusmarkkinoiden riskien toteutumiseen ja toisaalta rahoituspalveluiden tuottamiseen käytetyn infrastruktuurin vakaviin häiriöihin. Ensimmäisessä ryhmässä ovat rahoitusmarkkinoihin liittyvien taloudellisten, kuten vakavaraisuus-, maksuvalmius-, markkina- ja luottoriskien, toteutuminen. Toinen ryhmä, rahoituspalveluiden tuottamiseen tarvittavan infrastruktuurin vakavat häiriöt, on osa operatiivisia riskejä. Esimerkkejä näistä ovat tietojärjestelmien ja tietoliikenteen vakavat häiriöt tai energian saannin vakavat ongelmat.

Rajanveto näiden riskien välillä on kuitenkin hämärtyneessä. Rahoituspalveluiden tuottaminen on muodostunut keskeisiltä osin digitaalseksi liiketoiminnaksi. Toiminnan reaaliaikaisuus korostaa tietojärjestelmien jatkuvan, häiriöttömän toiminnan merkitystä. Operatiivisten riskien toteutuminen saattaa johtaa niin merkittävien taloudellisten tappioiden toteutumiseen tai luottamuksen menettämiseen markkinoilla, että ne uhkaavat toiminnan taloudellista jatkuvuutta.

5.1.9. Energiahuollon häiriö

1.1.1.1. Sähkön saannin suurhäiriö

Sähkön häiriötön saatavuus on yritysten, yhteiskunnan toiminnan ja huoltovarmuuden kannalta erityisen kriittistä. Toteutuessaan sähköjärjestelmän suurhäiriö aiheuttaa vaikutuksia useille eri yhteiskunnan alueille. Vaikutukset pahenevat katkon keston myötä. Toimintojen palautuminen normaalitilaan voi kestää kauan lyhyenkin sähkökatkon jälkeen.

Väestön näkökulmasta sähköjärjestelmän suurhäiriö vaikuttaisi arkielämän toimivuuteen, rakennusten lämmitykseen, eri palvelujen saatavuuteen sekä elintarvikehuoltoon.

Elinkeinoelämän näkökulmasta useat teollisuuden prosessit todennäköisesti pysähtyisivät tietoverkkojen toimimattomuuden ja liikenteen häiriöiden seurauksena. Myös viranomaisten toiminta hankaloituisi tilanteessa merkittävästi samanaikaisesti, kun palveluntarve eri julkisen sektorin aloilla kasvaisi.

1.1.1.2. Polttoaineiden saannin vakavat häiriöt

Öljyn, kivihiilen ja maakaasun saatavuuden riskinä on kuljetusten estyminen. Tuontipolttoaineiden saannin häiriintyminen useiksi kuukausiksi häiritsisi merkittävästi sähkön ja lämmön tuotantoa, teollisuutta ja öljyn osalta ajoneuvojen ja työkoneiden toimintaa.

Kotimaisten polttoaineiden saatavuuden riskinä ovat logistiikan ja etenkin varastoinnin haasteet.

Vakava polttoaineiden saannin häiriö voi vaikuttaa laaja-alaisesti muihinkin yhteiskunnan keskeisiin toimintoihin kuten esimerkiksi viranomaisten toimintaan.

5.1.10. Tieto- ja viestintäverkkojen ja palveluiden häiriöt

Monet yhteiskunnan toiminnan kannalta elintärkeät palvelut, kuten maksuliikenteen välitys ja sähköverkot, ovat riippuvaisia viestintäpalveluiden ja -verkkojen toiminnasta.

Esimerkiksi yrityselämän ja osin julkisen hallinnon tietotekniset palvelut ja tuotantoa ohjaavat järjestelmät voivat olla riippuvaisia tietoliikenneyhteyksistä ulkomaalaisiin palvelinkeskuksiin. Näin viestintäpalveluiden ja -verkkojen vakavat, laaja-alaiset tai pitkäkestoiset toimivuushäiriöt muodostavat merkittävän uhan yhteiskunnan toiminnalle.

Merkittävä osa esineistä, laitteista ja liikennevälineistä on yhteydessä internettiin ja niiden toimintaa ohjataan digitaalista tietoa käsittelemällä. Niiden turvallisuuteen on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota.

Yhteiskunnan kannalta erittäin kriittisiä viestintäpalveluita ovat hätäpuhelut sekä viranomaisten vaaratiedotteiden ja kohdennettujen viranomaistiedotteiden välitys väestölle.

Myös viranomaisviestinnän mahdollistavat viestintäverkot ja -palvelut ovat kriittisiä. Vastaavasti kansainväliset tietoliikenneyhteydet ja runkoverkot ovat viestintäverkkojen kriittisintä infrastruktuuria.

Radiotaajuushäiriötilanteissa erityisen keskeistä on hätä- ja turvallisuusliikenteessä ja viranomaisverkoissa, matkaviestinverkoissa, joukkoviestinnän ohjelmansiirtoyhteyksissä sekä energihuollon ja kunnallistekniikan kauko-ohjausverkoissa käytettävien taajuuksien häiriöttömyys.

Satelliittien kautta saatavaa aika- ja paikkatietoon voi kohdistua myös tahatonta tai tahallista häirintää. Satelliittien kautta saatavaa aika- ja paikkatietoa käytetään monissa yhteiskunnan kannalta kriittisissä toiminnoissa, kuten kuljetuksissa ja sähkönjakelussa, viranomaistoiminnassa ja finanssisektorilla.

Myös sotilaallinen maanpuolustus on osiltaan riippuvainen yhteiskunnan infrastruktuurista.

Sosiaalisen median palvelut ovat merkittävässä roolissa ihmisten yhteydenpidon, ajankäytön ja organisaatioiden viestinnän kannalta.

5.1.11. Kuljetusten jatkuvuuden häiriöt

Häiriöillä Itämeren meriliikenteessä on merkittäviä vaikutuksia Suomen huoltovarmuuteen ja ulkomaankauppaan liittyville kuljetuksille. Häiriöt kansainvälisessä kuljetusjärjestelmässä tai Suomen lähialueen ilmatilan käytettävyydessä vaikuttavat huoltovarmuuteen, ulkomaankaupan sujuvuuteen ja häiriöttömyyteen sekä Suomen kansainväliseen saavutettavuuteen.

Vakavia vaikutuksia olisi Suomen merenkulkuun tai satamiin kohdistuvilla sähkön tai polttonesteiden jakeluongelmilla tai tietoliikenteen häiriöillä.

Vakavia vaikutuksia olisi myös Suomen merenkulkuun tai satamiin kohdistuvilla pitkäkestoisilla työmarkkinahäiriöillä.

Jos jokin kriittinen rataosa olisi pitkään pois käytöstä, korvaavien ratkaisuiden löytäminen rautatiekuljetuksille olisi vaikeaa. Väylien osalta tärkeää on kriittisten siltojen käytettävyyttä.

Rajatumpia vaikutuksia aiheuttaisivat kansainväliseen rikollisuuteen tai terrorismiin liittyvät yksittäiset uhkatilanteet tai liikenteen suuronnettomuudet.

Kuljetusjärjestelmään voidaan vaikuttaa myös kyberhyökkäyksillä, tietomurroilla, sabotaasilla ja haittaohjelmilla.

5.1.12. Terveysturvallisuuden häiriöt

1.1.1.3. Mikrobilääkeresistenssi

Mikrobilääkeresistenssin vaikutukset kohdistuvat erityisesti Suomen terveydenhoitojärjestelmään sekä hoitolaitoksiin ja niissä hoidossa oleviin henkilöihin. Uhka kohdistuu kuitenkin myös kaikkiin ihmisiin. Mikrobilääkeresistenssillä voi olla vaikutuksia myös matkailuun ja matkailijoihin. Vaikutukset kohdistuvat myös tuotantoeläimiin ja niiden kanssa työskenteleviin. Näin uhka vaikuttaa myös ruuan tuotantoon ja sitä kautta kuluttajiin. Eläinten osalta tulee myös huomioida seuraeläimet ja niiden omistajat. Vuonna 2016 Tilastokeskuksen tietojen mukaan noin joka kolmannessa kotitaloudessa oli lemmikki. Näin mikrobilääkeresistenssillä on vaikutuksia suomalaiseen väestöön monella tavalla.

1.1.1.4. Pandemia tai muu vastaava laajalle levinnyt epidemia

Pandemiat ovat yhteiskunnan kannalta merkittävä riski, koska suuri joukko ihmisiä sairastuu ja monia kuolee, minkä lisäksi yhteiskuntaan ja sen toimintavarmuuteen kohdistuu merkittäviä taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia. Pandemia voi vaikuttaa myös turvallisuuteen ja yhteiskunnan vakauteen. Tartunta leviää helposti henkilöstä toiseen, väestössä ei ole vastustuskykyä uutta virusta vastaan ja pandemian puhjetessa ennaltaehkäisevää rokotetta ei ole.

Pandemia kuormittaa merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Ihmisten laaja sairastuminen sekä laajat karanteenit ja mahdolliset maahantulorajoitukset vaikuttavat kuitenkin kaikkiin yhteiskunnan sektoreihin ja niiden toimintavarmuuteen. Pandemia haastaa ihmisten kriisinkestävyttä ja mahdollisessa pitkäkestoisuudessaan aiheuttaa sekä psyykkisiä että sosiaalisia ongelmia. Pandemiassa voidaan joutua rajoittamaan ihmisten perusoikeuksia tilanteessa, jossa suuri sairastuvuus uhkaa ylittää terveydenhuollon kantokyvyn ja yhteiskunnan toimintavarmuuden. Myös käyttöön otettavilla rajoituksilla on vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan, ihmisten hyvinvointiin ja talouteen. Uuden pandemian syntymisen todennäköisyys on suuri.

1.1.1.5. *Eläintautiepidemiat*

Uhan ensisijainen kohde on kotieläintilat, ja laajalle levinnyt epidemia voi vaikuttaa myös elintarviketuotantoon ja elintarviketeollisuuteen.

Lintuinfluenssasta on olemassa myös ihmisiin tarttuvia viruskantoja, ja uhka voi pahimmillaan koskettaa laajaa joukkoa ihmisiä.

5.1.13. Vesihuollon häiriöt

Luotettava vedenjakelu, puhdas vesi ja toimiva jätevesihuolto ovat elintärkeitä sekä ihmisille että lähes kaikille yhteiskunnan palveluille ja tuotannolle. Häiriöille ovat alttiina kaikki vesihuoltolaitokset koosta riippumatta. Suurten taajamien ja kaupunkien vesihuoltolaitokset ovat erityisen merkittäviä kohteita.

5.1.14. Elintarvikehuollon häiriöt ja ruoka- ja ravintoturvan heikkeneminen

Uhan kohteena voi olla mikä tahansa osa elintarvikehuoltojärjestelmästä. Uhat kohdistuvat maatalouden alkutuotannon olosuhteisiin ja tuotantopanoksiin Suomessa ja maailmalla. Sen lisäksi ne kohdistuvat elintarviketeollisuuden valmistusprosessin eri vaiheisiin, varastointiin ja säilytykseen, raaka-aineiden ja elintarvikkeiden kuljetuksiin, päivittäistavaraanhuoltoon, sisältäen mm. kaupan, myynnin ja joukkoruokailun, sekä väestöön.

5.1.15. Laajat tai pitkäkestoiset onnettomuustilanteet

1.1.1.6. *Merellinen monialaonnettomuus*

Uhan kohteena ovat pääasiassa ihmiset ja ympäristö. Ihmisten osalta merialueella vakavimpia onnettomuustyyppisiä ovat merihaverista aiheutuva aluksen kaatuminen tai uppoaminen sekä hallitsematon tulipalo aluksella. Laivapalotilanteet muodostavat merkittävän uhan, kun kyseessä on ihmishenkien menettäminen tai vakava loukkaantuminen. Pahin mahdollinen skenaario on suuren matkustaja-aluksen ja öljytankkerin/kemikaaleja kuljettavan aluksen yhteentörmäys, jolloin ihmishenkien pelastaminen on haasteellista esimerkiksi mahdollisen kemikaalivuodon vuoksi.

Öljy- ja kemikaalionnettomuudessa ihmiselle, ympäristölle ja elinkeinoille aiheutuvien vahinkojen laajuus riippuu mereen joutuneen aineen paikasta, määrästä, ominaisuuksista, säätilasta, vuodenaikasta ja torjuntatoimien tehokkuudesta. Suuressa onnettomuudessa riskinä on, että suuria määriä mereen päässyttä öljyä ajautuu rannoille ja aiheuttaa mittavia ympäristötuhoja ja omaisuusvahinkoja. Öljy- ja kemikaalionnettomuus voi aiheuttaa moninaisia ja usein vaikeasti havaittavia ja torjuttavia sekä vaikeasti ennallistettavia seurauksia ekosysteemeille. Ekologiset vaikutukset ovat sekä nopeita ja suoraa että pitkäaikaisia ja välillisiä. Öljyonnettomuuden ekologiset vaikutukset Itämereen sopeutuneeseen populaatioon voivat olla hyvinkin vakavia ja jopa pysyviä. Itämeren heikon kunnon johdosta pienikin pilaantumislisä voi olla kohtalokas.

Suomen aluevesillä on arvioiden mukaan noin 20 korkean riskin hylkyä, joissa on todennäköisesti sisällä yli 100 tonnia öljyä sekä saman verran hylkyjä, joissa on mahdollisesti yli sata tonnia polttoöljyä, mutta joiden riski on pienempi.

1.1.1.7. *Vakava ydinvoimalaitosonnettomuus Suomessa tai Suomen lähialueilla*

Vakavassa ydinonnettomuudessa Suomessa tai Suomen lähialueella voi ympäristöön vapautua suuri määrä radioaktiivisia aineita. Syntyvän säteilyvaaratilanteen hoito edellyttää toimia kaikilla hallinnonaloilla ja -tasoilla. Toimet voivat olla mittavia, jolloin tarvitaan yhteiskunnan laajaa panostusta haittojen torjumiseen ja vähentämiseen.

Syntyvä säteilyvaaratilanne edellyttää nopeaa ihmisten suojaamista sekä elintarvike- ja muuta tuotantoa koskevien suojelutoimien käynnistämistä. Lisäksi voidaan tarvita toimia, jotka koskevat esimerkiksi maa- ja metsätaloutta, elintarvike- ja muuta teollisuutta, vesihuoltoa, liikennettä (tie-, ilma-, vesi- ja raideliikenne), vapaa-ajan toimintoja, kauppaa, kuljetuksia, tuontia ja vientiä, rakennusten ja ympäristön puhdistusta sekä jätteiden käsittelyä ja hävittämistä. Erilaisia toimia voidaan tarvita jopa satojen kilometrien etäisyydellä onnettomuuslaitoksesta.

Tilanteen hoito voi myös kestää hyvin pitkään. Ympäristön puhdistaminen ja normaalien elinolosuhteiden palauttaminen, elintarvikkeiden ja juomaveden puhtauden varmistaminen sekä radioaktiivisia aineita sisältävien jätteiden jätehuolto voi kestää vuosien ajan. Ihmisten ja luonnon toipuminen tilanteesta voi viedä vuosikymmeniä.

1.1.1.8. Useampi yhtäaikainen laaja maastopalo

Maastopalojen osalta suurimman uhan ihmisille aiheuttavat myrkylliset savukaasut. Savukaasujen tai hallitsemattomasti leviävän palon vuoksi ihmisiä voidaan joutua evakuoimaan laajaltakin alueelta. Myös omaisuusvahingot voivat kohota suuriksi palaneen metsän, rakennusten ja kriittisen infrastruktuurin myötä.

Laajojen maastopalojen vaikutukset ovat ensisijaisesti alueellisia, mutta useamman yhtäaikaisen maastopalon vaikutukset voivat vaikuttaa laajemminkin yhteiskunnan toimintaan. Palo voi vaurioittaa kriittistä infrastruktuuria tai haitata teollisuutta. Sammutustoimet sitovat merkittävästi resursseja, jolloin ne eivät ole käytettävissä muihin päivittäisiin pelastustehtäviin. Tällainen tilanne voi edellyttää kansallisella tasolla resurssien koordinoitua tai jopa kansainvälisen avun pyytämistä metsäpalojen sammuttamiseksi.

Metsäpaloilla on vaikutusta myös ilmastoon ja ympäristöön. Laajojen metsäpalojen seurauksena ilmakehään vapautuu suuria määriä kasvillisuuteen sitoutunutta hiiltä, mikä puolestaan lämmittää ilmastoa ja kiihdyttää ilmastomuutosta.

1.1.1.9. Äärimmäisen voimakas avaruusmyrsky

Voimakkaiden avaruusmyrskyjen aikana geomagneettisesti indusoituneet sähkövirrat synnyttäisivät sähköjakelun kantaverkkoon jännitteenvaihteluja ja mahdollisesti muuntajavaurioita. Suomen kantaverkko kestää avaruussään muutoksia verrattain hyvin, mutta myös naapurimaiden ongelmat voivat heijastua Suomeen yhteispohjoismaisen sähköverkon kautta ja sähköntuontitarpeemme vuoksi.

Avaruusmyrsky häiritsee radiosignaalien välittymistä satelliiteista maahan ja voi myös vaurioittaa satelliitteja. Voimakkaan avaruusmyrskyn aikana satelliittipaikannus ei mahdollisesti toimisi lainkaan noin vuorokautteen, minkä jälkeen siinä olisi häiriöitä muutaman vuorokauden ajan. Tämä vaikeuttaisi kaikkea satelliittipaikannusta hyödyntävää liikennettä. Paikannuksen ohella avaruusmyrsky häiritseisi satelliittiviestintää ja myös pitkän kantaman HF-radioyhteyksiä maa-asemien välillä.

Avaruusmyrsky ei aiheuta suoraa terveyshaittaa ihmisille maanpinnalla. Lentokoneissa matkan aikana saatava säteilyannos voi kasvaa, mutta tämäkään ei aiheuta akuuttia vaaraa terveydelle.

5.2. Pirkanmaan alueelliset uhkamallit ja häiriötilanteet

Yhteenvedo Pirkanmaan alueelle mahdollisista kohdistuvista riskeistä ja uhista, joita on arvioitu julkaisussa Pirkanmaan alueellinen riskiarvio 2023 ja arvio niiden paikallisista vaikutuksista.

5.2.1. Sähköenergian saannin, siirron tai jakelun häiriintyminen alueella – vaikea sähköpula

Sähköenergian saannin, siirron tai jakelun häiriintyminen alueella – vaikea sähköpula

Pirkanmaalla toimii seitsemän jakeluverkkoyhtiötä, joista kaksi toimii Virtain alueella (Koillis-Satakunnan Sähkö, Elenia). Yksi keskeisimmistä Fingridin kantaverkon linjoista kulkee myös Pirkanmaan läpi pohjoisesta etelään. Lisäksi alueella on suurjännitteistä alueverkkoa (Sähkö-Virkeät), joka liittyy kantaverkkoon.

Sähkön saannin keskeytymiselle voi olla useita syitä, laajat häiriöt ovat yleensä liittyneet sääilmiöihin ja ilmajohtojen vaurioihin. Häiriöitä sähkönjakeluun voivat aiheuttaa myös tuotantohäiriöt ja voimalaitosten tekniset viat sekä häiriöt rajasiirtoyhteyksissä. Poliittinen vaikuttaminen tai sabotaasi ovat häiriölle mahdollisia syitä (esimerkiksi merikaapelien vaurioittaminen, sähkönsiirtoverkon ohjausjärjestelmiin kohdistuva kyberhyökkäys). Mikäli sähkön tuotannossa tai siirrossa tapahtuu laajamittainen häiriö kulutuksen ollessa korkealla, voi seurauksena olla sähköpula. Sähköpulatilanteessa kotimainen tuotanto ja tuonti naapurimaista eivät riitä kattamaan sähkön kulutusta, minkä seurauksena sähkön käyttöä voidaan joutua rajoittamaan, viimeisenä keinona kiertävillä sähkökatkoilla. Sähköpulaan johtavan skenaarion todennäköisyyttä pidetään Pirkanmaan alueellisessa riskiarviossa melko korkeana.

Valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa voidaan joutua turvautumaan myös sähkön säännöstelyyn. Tällöin sähkön käyttöä rajoitetaan joko kieltämällä sähkön käyttö tietyissä käyttötarkoituksissa, kiintiösäännöstelyllä tai jakelun keskeytyksillä.

5.2.2. Laajalle alueelle ulottuva talvimyrsky, johon liittyy pitkä pakkasjakso

Myrskyllä tarkoitetaan voimakasta tuulta, jossa 10 minuutin jaksolla keskituulen nopeus on vähintään 21 metriä sekunnissa. Talvimyrskyn yhteydessä pitkä pakkasjakso voi pahentaa myrskyn seuraamuksia. Myös tykkylumi voi aiheuttaa samankaltaisia vaikutuksia.

Ilmastonmuutoksen myötä ääri-ilmiöt voivat lisääntyä, mutta vaikutuksista sääilmiöihin ei vielä voida olla varmoja.

Myrskyillä voi olla merkittävä vaikutus ihmisten turvallisuuteen, talouteen ja ympäristöön. Ne voivat aiheuttaa suoria henkilövahinkoja, kuten puiden kaatumisista ja irtaimiston lentämisestä johtuvia onnettomuuksia. Myrskyn aikana lumi ja jää voivat kerääntyä sähkölaitteisiin, mikä luo sähköiskun vaaran. Myös kriittinen infrastruktuuri, kuten sähkö-, lämpö- ja vedenjakelu voi vaurioitua. Se puolestaan voi aiheuttaa terveysongelmia, erityisesti pakkaspäivinä, jos asunnot kylmenevät ja evakuoiteja tarvitaan.

Myrskyn jälkeen viestintäinfrastruktuuri voi kärsiä häiriöistä, mikä vaikeuttaa yhteydenpitoa ja tiedonkulkua. Toimintojen keskeytykset voivat vaikuttaa useisiin sektoreihin, kuten logistiikkaan, alkutuotantoon ja pelastuspalveluihin, jotka voivat joutua ylikuormitetuiksi. Liikkumista estävät kaatuneet puut ja lumimassat, mikä voi hankaloittaa avun saantia.

Myrskyt voivat aiheuttaa laajoja metsätuhoja ja mm. jätevesien pääsyä luontoon sähkökatkojen vuoksi. Metsätuhot taas voivat vaatia pitkäkestoisia ja laajoja

korjaustoimia. Taloudelliset vahingot voivat olla merkittäviä, sillä sekä infrastruktuuri, että kiinteistöt voivat vaurioitua myrskyn ja pakkasen vuoksi.

Esimerkiksi vuoden 2010 rajuilmoissa Virroilla Kotalan ja Hauhuun alueella tuhoutunutta metsäpinta-alaa metsänomistajien arvioiden mukaan oli noin 213 hehtaaria ja puuta korjattiin metsistä noin 32 800 m³. (Voimala 2013, 14)

5.2.3. Vesihuollon (ml. jätevesihuolto) häiriintyminen – laajasta sähkönjakeluhäiriöstä johtuva vesihuollon häiriö

Vesihuollon häiriöt sähkökatkon vuoksi voivat johtua useista tekijöistä, kuten luonnonilmiöistä, tuotantohäiriöistä, teknisistä vioista tai tahallisesta vaikuttamisesta. Sähkökatkojen aikana erityisesti suurkulutuksen aikoina voi syntyä vakavia riskejä, kuten sähköpula tai sähkön säännöstely poikkeusoloissa. Sähköpulan aikana ei voida taata, että kaikki kriittiset kohteet saavat sähköä. Häiriöiden laajuus voi olla suuri ja irti kytkettävät alueet voivat olla laajoja.

Vesihuollon häiriöt voivat aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia yhteiskunnan toiminnoille, erityisesti hoitolaitoksissa, keskuskeittiöissä ja elintarviketeollisuudessa. Talousveden saastuminen taas voi olla vakava terveysuhka ja haitata keskeisiä palveluja. Jäteveden käsittely voi kestää sähkökatkon aikana, mutta lyhyet katkot eivät yleensä aiheuta suuria ongelmia.

Pitkäkestoiset sähkökatkot kuitenkin vaikeuttavat vesihuoltoa, sillä veden paineen lasku voi johtaa veden kulkeutumiseen väärään suuntaan, ja vesilaitokset voivat joutua tekemään puhdistustoimia, jotka voivat kestää useita päiviä.

Pitkäaikainen vedenjakeluhäiriö laajentaa vaikutuksia useille sektoreille ja voi johtaa terveysongelmiin, jotka vaativat pitkäaikaista hoitoa. Teollisuusprosesseja joudutaan keskeyttämään, ja niiden uudelleenkäynnistäminen vie aikaa. Taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset voivat olla mittavat. Jäteveden käsittelyssä pitkäkestoiset häiriöt voivat aiheuttaa vakavia ympäristövaikutuksia, erityisesti jos biologiset puhdistusprosessit tuhoutuvat. Tämä voi aiheuttaa viivästyksiä puhdistusprosessien palauttamisessa, ja alueilla, kuten Pirkanmaalla, joissa pumppaamot sijaitsevat pohjavesialueilla tai luonnonsuojelualueilla, saattaa syntyä ympäristövahinkoja.

Virroilla puhtaan veden jakelusta ja hankinnasta vastaavat useat vesiosuuskunnat ja Killinkosken taajama-alueella Virtain Vesihuoltolaitos. Jäteveden käsittelystä vastaa Virtain Vesihuoltolaitos.

5.2.4. Tietoliikenteen tai tietojärjestelmien käytettävyyden häiriintyminen alueella – ulkomaan tietoliikenneyhteyksien katkeaminen

Tietoliikenteestä ja tietojärjestelmien toimivuus on välttämätöntä lähes kaikkeen kunnalliseen, terveydenhuollon ja elinkeinoelämän toimintaan ja digitalisaatio lisää sitä yhä tulevaisuudessa. Ulkomaan tietoliikenneyhteyksien tai pitkäkestoinen sähkösaannin häiriö voi aiheuttaa laaja-alaisia ongelmia.

Todennäköisempänä syynä häiriöön pidetään merikaapeleiden sabotaasia, joita pitkin kansainvälinen tietoliikenne Suomeen kulkee. Tämänhetkisen turvallisuustilanteen perusteella häiriintymistä pidetään riskiarviossa todennäköisenä.

Alueella välittömät vaikutukset esimerkiksi liike-elämään ovat suuria. Vaikutukset kauppojen kassa- ja logistiikkajärjestelmiin voivat olla merkittäviä. Uusia tilauksia ei välttämättä pystytä tekemään. Vaikutukset viestintäyhteyksiin ovat merkittäviä: sähköposti, pikaviesti- ja videoneuvottelusovellukset eivät toimi. IOT-laitteiden

lisääntymisen myötä esimerkiksi asumiseen ja kiinteistöautomaatioon liittyvät toiminnot voivat häiriintyä. Yhteiskunnallinen levottomuus kasvaa ja normaalien tiedonsaantikanavien häiriintyessä myös luottamus viranomaisten kykyyn toimia saattaa heikentyä.

Alueella pitkäkestoisena vaikutuksena eri toimialojen palvelut ruuhkaantuvat pitkäksi aikaa. Kriittiset toiminnot perustuvat kotimaan yhteyksiin, mutta käytössä on myös yksittäisiä ulkomaan yhteyksistä riippuvaisia palveluita. Jos tietojärjestelmät ovat pitkään poissa käytöstä tai toimivat huonosti, niiden käyttö vähenee tai ihmiset eivät palaa palveluiden käyttäjiksi.

Kaupungin konsernissa monet toiminnot ovat tietojärjestelmistä riippuvaisia, pitkäkestoiset häiriöt voivat häiritä toimintaa perusteellisesti.

5.2.5. Pandemia tai muu laaja-alainen tartuntatautilanne

Zoonoosit, eli ihmisille ja muille eläinlajeille yhteiset taudit, joita suuri osa uusista vakavista epidemioista ja pandemioista on ollut, ovat entistä todennäköisempiä ilmaston lämpenemisen, matkailun, eläinten syönnin ja eläinten elinalueiden tuhoutumisen takia.

Ihmisten liikkuminen, rokottamattomat eläimet ja kielletyt elintarvikkeet lisäävät tautien leviämisen riskiä. Tauteja voi kulkeutua myös maahanmuuton takia.

Zoonoosin alkamista Suomessa pidetään epätodennäköisenä. Taudin leviäminen ulkomailta on todennäköisempi syy pandemiatilanteeseen.

Virtain alueella ihmistiheys ei ole suuri, jolloin epidemioiden leviäminen ei ole niin tehokasta, kuin esimerkiksi Tampereen alueella. Paikallisesti on kuitenkin toimintoja, joissa suuria ryhmiä ihmisiä on pidempiaikaisessa kontaktissa. Kuten koulut ja päiväkodit tai terveydenhuollon rakennukset.

5.2.6. Informaatiovaikuttaminen

Informaatiovaikuttaminen on toimintaa, jossa informaatiota tuottamalla, muokkaamalla tai sen saatavuutta rajoittamalla muutetaan kohteen käsityksiä tai toimintaa informaatio- ja mielipideympäristön kautta. Vaikuttamisella pyritään järjestelmällisesti hämmentämään julkista keskustelua sekä häivyttämään totuuden ja valheen rajaa. Tavoitteena voi olla horjuttaa luottamusta viranomaisiin.

Alueellisesti jännitteitä voivat luoda vaalit, taantuman uhka tai erilaiset häiriötilanteet.

Informaatiovaikuttamisen riskiä pidetään varsin todennäköisenä ja valtakunnallisena. Tahallista vaikuttamista voi kuitenkin olla hankala erottaa normaaleista sosiaalisen median ilmiöistä, mikä tekee sen tunnistamisen vaikeaksi.

Informaatiovaikuttamisen keskeisin seuraus on luottamuksen heikentyminen niihin prosesseihin, joihin se kohdistuu. Esimerkiksi kohteena voi olla media, viranomaiset tai päättäjät. Se voi aiheuttaa eri väestöryhmien välisten jännitteiden kiristymistä.

Välittömänä seurauksena voi olla vaalien häiriintyminen tai jos vaikuttaminen kohdistuu henkilöihin tai organisaatioihin seurauksena voi olla jopa hengen tai terveyden vaara.

Yhteiskunnan resilienssi ja turvallisuuden tunne voi vaarantua informaatiovaikuttamisen seurauksena ja luottamusta voi olla vaikea palauttaa, mikä taas voi aiheuttaa lisää epäluuloa ja luottamuksen heikentymistä muuhunkin toimintaan.

Paikallisesti laaja-alaista informaatiovaikuttamista ei ole juuri tunnistettu. Sosiaalisen median ja tekoälyn käytön lisääntyessä on mahdollista, että virheellistä ja pahantahtoista

materiaalia on entistä helpompi levittää. Informaatiovaikuttamisen keinot kehittyvät jatkuvasti ja medialukutaito ei välttämättä pysy mukana.

5.2.7. Alueellinen väestönsiirto

Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristö on muuttunut. Venäjän aloittama sota Ukrainassa vaikuttaa Suomenkin turvallisuuteen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Alueellista väestönsiirtoa voidaan käyttää väestön suojaamiseksi tilanteessa, johon Suomeen kohdistuu aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys tai sen uhka. Myös vakava ydinvoimalaonnettomuus.

Ennakoitavuudesta voidaan saada heikkoja signaaleja, joiden perusteella puolustusvoimat voi antaa ennakkovaroituksen Suomeen kohdistuvasta sotilaallisesta uhkasta.

Vastaanottavalle alueelle vastaanottokapasiteetti ja palvelut kuormittuvat voimakkaasti. Tilanne voi aiheuttaa merkittäviä vaikeuksia mm. sosiaali- ja terveydenhuollossa. Saapuvalla väestöllä on järjestyttävä tilat ja hätämajoitukseen sopivia tiloja voi olla vaikea löytää riittävästi. Myös järjestyshäiriöt ovat mahdollisia.

5.2.8. Syrjäytyminen

Syrjäytymisessä on kyse siitä, että huono-osaisuus kasautuu yksilölle, perheelle, ryhmälle tai tietyille väestöosalle. Siihen sisältyy ulkopuolisuutta ja elämänhallinnan ongelmia. Syrjäytyminen voi synnyttää ääri-ilmiöitä, aiheuttaa yhteiskunnallista epävakautta ja luottamuksen heikentymistä mm. päätöksentekoon.

Syrjäytymistä edistävät useat tekijät, mm. koulutustaso ja työllisyystilanne. Myös väestöryhmien väliset erot, jotka voivat lisätä yhteiskunnan polarisaatiota. Elinkustannusten nousun myötä eriarvoisuus lisääntyy ja mm. lapsiperheköyhyys on Suomessa jo lisääntynyt. Myös koulutustaso on heikentynyt, sillä yläasteelle menevistä pojista joka kymmenes ei osaa lukea.

Syrjäytymiskehityksellä on monenlaisia seurauksia yhteiskunnalle. Pirkanmaalla ja muualla Suomessa syrjäytymiskehitys jatkuu ja lisääntyy. Erilaiset kriisit ovat heikentäneet tilannetta entisestään ja ongelmat kasaantuvat tietyille ryhmille. Mielenterveyspalvelut ovat ruuhkautuneet, oppimistulokset heikentyneet ja nuorisorikollisuus on lisääntynyt.

5.2.9. Laaja-alainen hybrdivaikuttaminen

Suomeen kohdistuu hybrdivaikuttamista, joka voi horjuttaa yhteiskunnan vakautta uusilla ja ennakoimattomilla tavoilla. Yksi toiminnan keskeisistä päämääristä on vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon. Hybrdivaikuttamisen keinot voivat olla esimerkiksi taloudellisia, poliittisia tai sotilaallisia. Hybrdivaikuttamisessa voidaan käyttää myös teknologiaa ja sosiaalista mediaa. Keinoja voidaan käyttää samanaikaisesti tai siten, että ne seuraavat toisiaan. Hybrdivaikuttamista voi olla vaikea tunnistaa.

Pirkanmaa on raide- ja maantieliikenteen osalta merkittävä liikenteen solmukohta. Alueella on paljon logistiikka-alan keskittymiä. Lisäksi Pirkanmaalla on kohtuullisen paljon elintarviketeollisuutta. Pirkanmaalla omaa sähköntuotantoa on vähän ja alue on sähkön netto-ostaja.

5.2.10. Laajamittaisen maahantulon kaltaiset tilanteet – sodan eskaloituminen Euroopassa

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut Euroopassa turvallisuustilannetta merkittävästi, sota saattaa edelleen jatkua pitkään ja tilanteen heikentyminen on mahdollista. Nopeassa eskalaatiotilanteessa tulijoita Suomeenkin voisi olla satoja tuhansia. Todennäköisimmin maahantulo Pirkanmaalla kohdistuisi Tampereelle, mutta myös Virtain alueelle tulijoita voisi olla suuriakin määriä.

Sodan eskaloituminen tai yhteiskuntajärjestelmän romahtaminen ovat mahdollisia syitä laajamittaiselle maahantulolle. Samoin ilmastonmuutos voi pidemmän ajan kuluessa johtaa maahantulon lisääntymiseen tai välineellistetyin maahantulon käyttäminen painostuskeinona entistä laajemmin.

Tilannetta, jossa maahantulo voisi sodan takia lisääntyä pidetään varsin todennäköisenä. Todennäköisimmin maahantulo Pirkanmaalla kohdistuisi Tampereelle, mutta myös Virtain alueelle tulijoita saattaisi olla. Nopealla aikataululla perustarpeidenkin järjestäminen voi aiheuttaa vaikeuksia. Suuri määrä muuttajia voi asettaa painetta myös terveydenhuollon palveluille ja resursseille, aiheuttaen haasteita niiden tarjoamisessa.

5.3. Paikalliset uhkamallit ja häiriötilanteet

Paikallisella tasolla suurimpina uhkina voidaan pitää:

5.3.1. Suuronnettomuudet

Häiriötilanne	Uhkan tai häiriötilanteen kuvaus
Tulipalo	Metsäpalo, suuri rakennuspalo (teollisuus). Metsäpalojen riski kasvaa kesien ollessa kuivia ja kuumia. Laajalle alueella ulottuva metsäpalo aiheuttaa materiaalivahinkoja ja mahdollisia henkilövahinkoja, savu voi aiheuttaa haittaa laajalla alueella. Teollisuuspalo voi vapauttaa ilmaan kemikaaleja tai aiheuttaa savuhaittaa, joka heikentää ilmanlaatua merkittävästi.
Liikenneonnettomuus	Polttoainekuljetuksessa oleva säiliöauto kaatuu tai muu ympäristölle haitallinen aine/materiaali pääsee leviämään etenkin pohjavesialueella.
Ydinvoimalaonnettomuus	Suomessa tai muualla tapahtuva ydinvoimalaonnettomuus voi aiheuttaa myös Virroilla vaarallisen säteilyn lisääntymistä.

5.3.2. Energiahuollon tai veden jakelun häiriöt

Häiriötilanne	Uhkan tai häiriötilanteen kuvaus
Sähkönjakelun vakava häiriö	Laaja-alaiset sähkökatkot aiheuttavat häiriötilanteita päivittäiseen toimintaan sekä yksityisellä ja julkisella puolella. Pitkäkestoiset katkot voivat etenkin pakkasjakson aikana johtaa kiinteistöjen vaurioitumiseen (vesiputkien jäätyminen), toiminnan keskeytyksiin (koulut, päiväkotit).

Kaukolämpölaitoksen häiriö	Kaukolämpölaitoksen häiriötilanteessa useat kiinteistöt jäisivät ilman lämpöä.
Polttoaineiden saannin vakava häiriö	Polttoaineiden saannin vakava häiriö aiheuttaisi myös Virroilla ongelmia, mm. tavarakuljetuksen häiriöt voivat vaikuttaa päivittäistavara kauppaan ja ruokakuljetuksiin.
Vesihuollon vakava häiriö	Vesihuollon vakava häiriö voi kohdistua joko puhtaan veden toimittamiseen tai jätevesihuoltoon. Jätevesihuollon häiriötilanteessa sähkökatkojen tai putkirikkojen vuoksi verkostosta voi päästä päästöjä ympäristöön, jotka voivat aiheuttaa terveys- ja ympäristöriskejä. Puhtaan veden häiriötilanteessa esimerkiksi runkovesilinjan vaurioituminen tai sähkökatkot voivat aiheuttaa vedentoimituksen katkeamisen pitkiksi aikaa laajoille alueille.

5.3.3. Tietoliikenteen vakavat häiriöt

Häiriötilanne	Uhkan tai häiriötilanteen kuvaus
Kyberhyökkäys (kohdennettu)	Myös kuntiin kohdistuvia hyökkäyksiä tapahtuu entistä useammin. Virroilla toimii yrityksiä, jotka voivat olla kansainvälisiä kohteita.
Laaja tietoliikennehäiriö	Suurin osa päivittäisestä toiminnasta on erilaisten tietoliikennejärjestelmien varassa. Laaja häiriö voisi vaarantaa mm. maksuliikenteen (palkat, päivittäistavara kaupat, polttoaine), perusterveydenhuollon potilasjärjestelmät tai teollisuuden tuotannon.

5.3.4. Uhkaukset/välitön väkivallan uhka

Häiriötilanne	Uhkan tai häiriötilanteen kuvaus
Henkilön uhkaava käytös	Voi kohdistua yksittäiseen henkilöön tai useampaan, mahdollisia uhkaajia voivat olla asiakkaat, tilojen käyttäjät tai ulkopuoliset henkilöt. Tilanne voi syntyä nopeasti ja voi olla vaikea ennakoida.
Uhkaukset, esim. pommiuhka	Julkiseen rakennukseen tai sen käyttäjiin kohdistuva uhka, uhkaajina voi olla yksittäiset henkilöt tai organisoituneemmat järjestöt.

5.3.5. Terveys- ja ympäristöuhat

Häiriötilanne	Uhkan tai häiriötilanteen kuvaus
Epidemia (pandemia)	Erilaiset epidemiat esimerkiksi koulut, päiväkodit, jossa käyttäjiä on paljon ja taudin nopea leviäminen on mahdollista.

Laaja ruoka- tai muu myrkytys	Keskuskeittiö tuottaa ruuan usealle toimipisteelle, koulut, päiväkodit, terveydenhuolto. Ruokamyrkytyksen syyn selvittämiseen voi mennä aikaa.
Talousveden saastuminen	Talousveden saastuminen voi esimerkiksi kohdistua yksittäiseen kiinteistöön (mm. legionella) tai aiheutua runkovesilinjan häiriöstä, jolloin häiriö kohdistuu mahdollisesti useampaan kiinteistöön ja käyttäjäryhmään. Tilanteessa veden toimitus voi häiriintyä pitkäksi aikaa.

5.3.6. Taloudelliset uhat

Häiriötilanne	Uhkan tai häiriötilanteen kuvaus
Kuntatalouden laajamittainen talouskriisi	Nykyaikaisessa ympäristössä erilaiset rahoitus- ja maksuliikenteen häiriöt ovat mahdollisia erityisesti tietoliikenteen tai sähkönjakelun häiriöiden yhteydessä. Rahalaitoksiin kohdistuvat kyberhyökkäykset tai muut ongelmat voivat vaarantaa maksuliikenteen sujumisen, jolla voi olla vaikutuksia palkkojen ja ostolaskujen maksuun. Valtiontalouteen tai valtion varainhankintaan liittyvät ongelmat voivat vaarantaa maksuvalmiuden pitkällä aikavälillä.

5.3.7. Sään ääri-ilmiöt

Häiriötilanne	Uhkan tai häiriötilanteen kuvaus
Myrsky	Myrsky voi aiheuttaa eri mittaisia sähkökatkoja, jolla on vaikutus useaan eri toiminta-alueeseen. Henkilövahingot voimakkaissa tuulissa.
Tulva	Kevättulvat sulamisvesien aiheuttamana voivat lisääntyä, aiheuttaa painetta hulevesiverkon toiminnalle. Ilmastonmuutos voi lisätä myös vesisateiden aiheuttamia tulvia tulevaisuudessa.
Pitkä kuiva ja kuuma sääjakso	Pitkäkestoiset helteet lisäävät kuormitusta perusterveydenhuollossa. Metsäpalojen riski kasvaa, ja viljelijöiden elinkeino voi vaarantua.

5.3.8. Sota tai välitön sodanuhka

Häiriötilanne	Uhkan tai häiriötilanteen kuvaus
Aseellinen aloitettu hyökkäys maahan	Vihollisjoukot ovat jo aloittaneet sotilaalliset toimet ja hyökänneet maan alueelle. Tämä voi sisältää esimerkiksi maahyökkäyksiä, ilmaiskuja tai merihyökkäyksiä. Tällaisessa tilanteessa maa on jo sodassa ja puolustustoimet ovat käynnissä.

Välitön sodan uhka

Sodan alkaminen on erittäin todennäköistä ja se voi tapahtua milloin tahansa, mutta varsinaista hyökkäystä ei ole vielä aloitettu. Tämä voi johtua esimerkiksi vihollisjoukkojen liikkeistä, uhkauksista tai muista merkittävistä indikaattoreista, jotka viittaavat siihen, että hyökkäys on välittömästi odotettavissa.

6. TOIMINTASUUNNITELMAT

6.1. Toimintamallit eri häiriötilanteissa

Lyhyt yhteenveto siitä, miten kunta toimii paikallisissa uhka tai häiriötilanteissa.

6.1.1. Suuronnettomuudet

Häiriötilanne	Vastuullinen toimija	Kaupungin rooli
Tulipalo	Pelastuslaitos, poliisi	Väestön suojaaminen, avustavat toimet
Liikenneonnettomuus	Pelastuslaitos, poliisi	Väestön suojaaminen, avustavat toimet
Ydinvoimalaonnettomuus	Säteilyturvakeskus, pelastuslaitos	Väestön suojaaminen, avustavat toimet

6.1.2. Energiahuollon tai veden jakelun häiriöt

Häiriötilanne	Vastuullinen toimija	Kaupungin rooli
Sähkönjakelun vakava häiriö	Jakeluverkkoyhtiö, Fingrid	Toiminnan jatkumisen varmistaminen, häiriöstä palautuminen
Kaukolämpölaitoksen häiriö	Virtain Energia Oy	Avustavat toimet
Polttoaineiden saannin vakava häiriö	Huoltovarmuuskeskus	Avustavat toimet
Vesihuollon vakava häiriö	Vesiosuuskunnat, vesilaitos, terveydensuojeluviranomainen	Toiminnan jatkumisen varmistaminen

6.1.3. Tietoliikenteen vakavat häiriöt

Häiriötilanne	Vastuullinen toimija	Kaupungin rooli
Kyberhyökkäys (kohdennettu)	Toimija, poliisi	Toiminnan jatkumisen varmistaminen, häiriöstä palautuminen
Laaja tietoliikennehäiriö	ICT-toimittajat	Toiminnan jatkumisen varmistaminen, häiriöstä palautuminen

6.1.4. Uhkaukset/välitön väkivallan uhka

Häiriötilanne	Vastuullinen toimija	Kaupungin rooli
Henkilön uhkaava käytös	Poliisi	Häiriöstä palautuminen, tuen tarve, toimintatapojen arviointi
Uhkaukset, esim. pommihukka	Poliisi	Häiriöstä palautuminen, tuen tarve, toimintatapojen arviointi

6.1.5. Terveys- ja ympäristöuhat

Häiriötilanne	Vastuullinen toimija	Kaupungin rooli
Epidemia (pandemia)	Hallintolääkäri/Pirha	Ohjeistuksen käyttöönotto, toiminnan jatkumisen varmistaminen
Laaja ruoka- tai muu myrkytys	Terveydensuojeluviranomainen	Toiminnan jatkumisen varmistaminen, toimintatapojen arviointi
Talousveden saastuminen	Vesiosuuskunnat, vesilaitos, terveydensuojeluviranomainen	Toiminnan jatkumisen varmistaminen

6.1.6. Taloudelliset uhat

Häiriötilanne	Vastuullinen toimija	Kaupungin rooli
Kuntatalouden laajamittainen talouskriisi	Valtio ja kunta	Toiminnan jatkumisen varmistaminen

6.1.7. Sään ääri-ilmiöt

Häiriötilanne	Vastuullinen toimija	Kaupungin rooli
Myrsky	Pelastuslaitos, jakeluverkkoyhtiö	Tuhoutuneen puuston poisto, vaurioituneiden rakennusten turvallisuuden varmistaminen (rakennusvalvonta), vaurioiden torjunta
Tulva	Pelastuslaitos, kunta, Ely-keskus, vesihuoltolaitos	Vaurioiden torjunta
Pitkä kuiva ja kuuma sääjakso	Pirha, kaupunki ja AVI	Viestintä

6.1.8. Sota tai välitön sodanuhka

Häiriötilanne	Vastuullinen toimija	Kaupungin rooli
Aseellinen aloitettu hyökkäys maahan	Puolustusvoimat	Väestönsuojelu
Välitön sodan uhka	Puolustusvoimat	Väestönsuojelu, valmiusasiat

7. VIESTINTÄSUUNNITELMA

7.1. Viestinnän merkitys hätätilanteissa

Kriisiviestintä on tehostettua viestintää äkillisissä kriisi- ja poikkeustilanteissa. Poikkeuksellista tiedottamista vaativia eritystilanteita ovat esimerkiksi vakavat häiriöt kunnallisteknisissä tai muissa keskeisissä peruspalveluissa, työtaistelutoimet sekä suuronnettomuudet ja niiden uhka. Kriisiviestinnän tavoitteena on suuremman vaaran estäminen ja inhimillisten arvojen huomioiminen. Tärkeää kriisi- ja poikkeusolojen viestinnässä on nopeus ja luotettavuus. Oikea-aikainen tiedottaminen kriisitilanteissa luo kuntalaisille turvallisuudentunnetta ja vähentää huhujen aiheuttamaa epävarmuutta. Verkkoviestintä on oleellista kriisiviestinnässä.

Kunnan kriisiviestintä vaatii johtajuuden ottamista julkisuudessa. Kriisiviestinnän johtajuudesta vastaa kaupunginjohtaja, joka pitää lankoja käsissään yhdessä muun johtoryhmän kanssa. Virroilla vakavan kriisitilanteen ottaa haltuun ennalta nimetty poikkeusolojen johtoryhmä. Poikkeusolojen johtoryhmä ylläpitää tilanteen kokonaiskuvaa ja on yhteydessä muihin toimijoihin sekä sidosryhmiin.

Häiriötilanneviestinnän yleisenä tavoitteena on:

- varmistaa ihmisten turvallisuus,
- turvata organisaation toimintaedellytykset,
- tiedottaa palvelujen järjestelyistä,
- varmistaa, että julkisuudessa on totuudenmukainen mielikuva tilanteesta,
- ennakoida mahdolliset kriisit ja valmistautua niihin hyvissä ajoin

Hätätilanteissa tehokas viestintä muodostaa tärkeän osan yhteisön valmiutta ja kykyä reagoida nopeasti ja turvallisesti. Viestinnän tehtävänä on pitää asukkaat ajan tasalla ja ohjata heitä oikeisiin toimenpiteisiin. Selkeällä ja ajantasaisella tiedolla riskit saadaan minimoitua ja yhteisön hyvinvointi turvattua.

7.2. Vastuu viestinnästä

Viestinnästä vastaavat häiriötilanteessakin henkilöt, joille se kuuluu normaalioloissa eli viestintää johtaa kaupunginjohtaja yhdessä toimialueesta vastaavan osastopäällikön kanssa. Tarvittaessa viestintää voidaan vahvistaa kutsumalla kokoon johtoryhmä tai kaupungin viestintätiimi tai muita tarpeelliseksi katsottuja henkilöitä.

Muiden viranomaisten, kuten poliisiin, pelastusviranomaisen tai terveydensuojeluviranomaisen, toimintaan liittyvistä häiriötilanteista tiedottaa vastuullisen toimijan viestintää johtava viranomainen. Vastuullisten viranomaisten johtamaa kriisiviestintää tukee toimialue, jonka toiminta-alueeseen häiriötilanne liittyy ja kaupunginjohtaja ja johtoryhmä.

Esimerkiksi käyttöveden saastumistilanteesta viestinnästä vastaa terveydensuojeluviranomainen, jonka viestintää tukee omissa kanavissaan sovitulla tavalla vesilaitos, tekninen toimi (tekninen johtaja) ja kaupungin johtoryhmä.

Viestinnän on kohdistuttava mahdollisimman tehokkaasti ja nopeasti niihin, joita häiriötilanne koskee. Tällöin on tärkeää, että viestinnästä vastuullinen muodostaa alkuun tilanteesta tilannekuvan ja päivittää sitä tilanteen kehittyessä. Kenelle, miten ja koska viestitään.

7.3. Viestintäkanavien kuvaus

Häiriötilanteessa viestintä tapahtuu monin eri tavoin. Tiedotteita on odotettavissa perinteisiltä medioilta, kuten radiolta ja televisiosta, mutta myös sosiaalisen median, tekstiviestien ja verkkosivujen kautta.

Virtain kaupungin viestinnän kanavia ovat:

- kaupungin verkkosivut, www.virrat.fi
- printtimedia ja tiedotteet
- tiedotustilaisuudet ja infot
- julkiset kuulutukset ja viralliset ilmoitukset
- koulujen ja päiväkotien omat viestintäjärjestelmät (Wilma, Daisy)
- sosiaalinen media: Facebook, Instagram, Twitter (X), YouTube

Häiriötilanteessa voidaan lisäksi ottaa käyttöön vaaratiedotteet, jotka toimitetaan vain pelastus- tai paloviranomaisen kautta.

Medialle välitetään ensitiedote tapahtumasta mahdollisimman pian ja tilanteen vaatiessa järjestetään tiedotustilaisuus. Tiedotustilaisuuden pitää kaupunginjohtaja yhdessä toimialueesta vastaavan viranhaltija tai toimijan kanssa.

Lisäksi puhelinvaihdetta ohjeistetaan välittömästi mahdollisia kuntalaisten tai median puheluita varten.

7.4. Sisäinen tiedottaminen

Häiriötilanteessa Virtain kaupungin omia työntekijöitä tiedotetaan nopeasti ja säännöllisesti. Häiriötilanneviestinnästä vastaavan kanssa sovitaan mitä ja miten henkilöstölle tiedotetaan. Kaupungin sisäisessä tiedotuksessa ensisijainen väline on sähköposti, toissijaisena häiriötilanteiden tekstiviestijärjestelmä ja intranet.

Medialla lähtevät tiedotteet lähetetään myös henkilöstölle tiedoksi.

7.5. Viestinnän toimintamallit

7.5.1. Suuronnettomuudet

Häiriötilanne	Viestinnästä vastaava	Viestintää tukee	Sidosryhmät
Tulipalo	Pelastuslaitos, poliisi	Kaupungin johto, toimija	Terveysturvajärjestelmä
Liikenne-onnettomuus	Pelastuslaitos, poliisi	Kaupungin johto	Terveysturvajärjestelmä, 3. sektori
Ydinvoimala-onnettomuus	Säteilyturvakeskus, pelastuslaitos	Kaupungin johto, ympäristöterveydenhuolto	Terveysturvajärjestelmä, 3. sektori

7.5.2. Energiahuollon tai veden jakelun häiriöt

Häiriötilanne	Viestinnästä vastaava	Viestintää tukee	Sidosryhmät
---------------	-----------------------	------------------	-------------

Sähkönjakelun vakava häiriö	Jakeluverkkoyhtiö, Fingrid	Kaupungin johto, tekninen toimi	Toimijat
Kaukolämpölaitoksen häiriö	Virtain Energia Oy	Kaupungin johto	Toimijat
Polttoaineiden saannin vakava häiriö	Huoltovarmuuskeskus	Kaupungin johto	Toimijat
Vesihuollon vakava häiriö	Vesiosuuskunnat, vesilaitos, terveydensuojeluviranomainen	Kaupungin johto, tekninen toimi	Toimijat

7.5.3. Tietoliikenteen vakavat häiriöt

Häiriötilanne	Viestinnästä vastaava	Viestintää tukee	Sidosryhmät
Kyberhyökkäys (kohdennettu)	Toimija, poliisi	Kaupungin johto, hallinto- ja talousosasto	ICT-toimittajat
Laaja tietoliikennehäiriö	Kaupunki, kyberturvallisuuskeskus	Kaupungin johto, hallinto- ja talousosasto	ICT-toimittajat

7.5.4. Uhkaukset/välitön väkivallan uhka

Häiriötilanne	Viestinnästä vastaava	Viestintää tukee	Sidosryhmät
Henkilön uhkaava käytös	Poliisi	Toimiala, johon uhka kohdistuu, kaupungin johto	TTH, 3.sektori, Pirha
Uhkaukset, esim. pommiihka	Poliisi	Toimiala, johon uhka kohdistuu, kaupungin johto	TTH, 3.sektori, Pirha

7.5.5. Terveys- ja ympäristöuhat

Häiriötilanne	Viestinnästä vastaava	Viestintää tukee	Sidosryhmät
Epidemia (pandemia)	Hallintolääkäri/ Pirkanmaan hyvinvointialue	Kaupungin johto	THL

Laaja ruoka- tai muu myrkytys	Terveysturvaviranomainen	Kaupungin johto	Ruokavirasto
Talousveden saastuminen	Vesiosuuskunnat, vesilaitos, terveysturvaviranomainen	Kaupungin johto, tekninen toimi	STM, THL

7.5.6. Taloudelliset uhat

Häiriötilanne	Viestinnästä vastaava	Viestintää tukee	Sidosryhmät
Kuntatalouden laajamittainen talouskriisi	Valtio ja kunta	Kaupungin johto, hallinto- ja talousosasto	rahoitussektori, toimijat

7.5.7. Sään ääri-ilmiöt

Häiriötilanne	Vastuullinen toimija	Viestintää tukee	Sidosryhmät
Myrsky	Pelastuslaitos, jakeluverkkoyhtiö	Kaupungin johto	3.sektori
Tulva	Pelastuslaitos, kunta, ELY-keskus, vesihuoltolaitos	Kaupungin johto	3.sektori
Pitkä kuiva ja kuuma sääjakso	Kaupunki, AVI ja Pirha	Kaupungin johto	3.sektori

7.5.8. Sota tai välitön sodanuhka

Häiriötilanne	Vastuullinen toimija	Viestintää tukee	Sidosryhmät
Aseellinen aloitettu hyökkäys maahan	Puolustusvoimat	Poikkeusolojen johtoryhmä	3.sektori, viranomaiset
Välitön sodan uhka	Puolustusvoimat	Kaupungin johto	3.sektori, viranomaiset

8. HÄLYTYS- JA VAROITUSJÄRJESTELMÄT

8.1. Hälytysjärjestelmien toiminta

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Väestön varoittamisessa käytettäviä viestintäkanavia ovat mm.

- väestöhälyttimet (yleinen vaaramerkki ja puhe)
- radio ja TV
- teksti-TV (häätätiedotteet s. 112 muut viranomaistiedotteet s. 866)
- sosiaalinen media
- kaiutinauto
- painettu media

Kiinteä väestöhälytysjärjestelmä on tarkoitettu taajamissa ulkona olevan väestön varoittamiseen.

Liikkuva hälytin on kulkuneuvoon asennettavaksi tai muutoin siirrettäväksi tarkoitettu hälytin. Liikkuvia hälyttimiä käytetään väestön varoittamiseen taajamien ulkopuolella ja taajamissa niillä alueilla, joilla kiinteä ulkohälytysjärjestelmä ei ole kuultavissa.

Äänimerkit

Yleinen vaaramerkki tarkoittaa väestöä uhkaavaa välitöntä vaaraa, jolloin väestön tulee siirtyä sisätiloihin kuuntelemaan radiolla annettavia ohjeita. Merkin kesto on yhden minuutin mittainen, jossa vuorottelevat nouseva ja laskeva 7 sekunnin jakso.

Vaara ohi -merkki on yhtämittainen, tasainen, yhden minuutin kestävä äänimerkki. Se on ilmoitus varoitustilan purkamisesta uhkan tai vaaran poistuttua.

Kokeilumerkki on tasainen 7 sekuntia kestävä tasainen ääni. Sitä käytetään hälytysjärjestelmien käyttökunnon testaukseen.

Väestöhälyttimien kokeilu suoritetaan joka kuukauden ensimmäisenä maanantaina kello 12.

9. YHTEISÖN OSALLISTUMINEN JA KOULUTUS

9.1. Asukkaiden osallistuminen valmiustoimenpiteisiin

Suositus 72 tunnin (3 vuorokautta) omatoimiseksi varautumiseksi pohjautuu kansainvälisiin malleihin. Se on sekä avustusjärjestöjen että viranomaisten yleisesti tunnustama aikakehys, jossa omatoiminen varautuminen helpottaa sekä omaa pärjäämistä että yhteiskunnan auttamispainetta.

Varautuminen hätätilanteisiin on tärkeää oman ja läheisten turvallisuuden kannalta. Vaikka emme voi ennustaa, milloin häiriötilanne saattaa iskeä, voimme kuitenkin varautua siihen etukäteen.

Alla muutamia ohjeita varautumiseen:

<p>Aloita pienistä askeleista: Älä stressaa, vaan aloita varautuminen pienin askelin. Voit esimerkiksi varastoida muutaman ylimääräisen purkin säilykkeitä tai ostaa viltin, taskulampun ja paristoja.</p>	<p>Suunnittele yhdessä: Keskustele perheesi kanssa ja laaditte yhdessä hätäsuunnitelman. Käykää läpi, miten toimitte erilaisissa hätätilanteissa ja mihin turvaudutte.</p>
<p>Pidä varastoja yllä: Pienet varastot elintarvikkeita, vettä ja muita tarvikkeita voivat olla elintärkeitä hätätilanteessa. Pidä huolta siitä, että varastot ovat ajan tasalla ja riittävät tarpeisiinne.</p>	<p>Harjoittele: Älä unohda harjoituksia! Järjestä säännöllisesti harjoituksia perheesi kanssa, jotta kaikki tietävät, mitä tehdä hätätilanteessa.</p>
<p>Ole tietoinen: Pidä silmällä ympäristöäsi ja ole tietoinen mahdollisista riskeistä omalla alueellasi. Tiedä, mitkä ovat yleisimpiä hätätilanteita ja miten niihin voi varautua.</p>	<p>Pysy positiivisena: Vaikka varautuminen voi tuntua pelottavalta, muista pysyä positiivisena. Pienillä toimenpiteillä voit parantaa perheesi turvallisuutta ja hyvinvointia merkittävästi.</p>

Muistathan, että varautuminen ei ole vain oma etusi, vaan se auttaa myös muita selviytymään paremmin hätätilanteissa.

Lisää tietoa varautumisesta ja opas aiheesta löytyy osoitteesta: 72tuntia.fi ja suomi.fi.

9.2. Henkilöstön koulutus

Kaupungin henkilöstö valmistautuu toimimaan häiriö- ja poikkeusoloissa koulutuksen ja harjoittelun avulla. Osastopäälliköt ja henkilöstö koulutetaan normaalioloissa ja henkilökuntaa informoidaan varautumisesta työpaikkakokouksissa.

Varautumiskoulutusta tuottavat ja järjestävät useat tahot, kuten Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, Pelastusopisto, Pirkanmaan pelastuslaitos, Puolustusvoimat, vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt ja Suomen Punainen Risti.

Virtain kaupunki osallistuu myös säännöllisesti Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston ja/tai Pelastusopiston alueellisiin tai valtakunnallisiin koulutuksiin. Lisäksi kaupunki järjestää tarvittaessa myös omaa sisäistä koulutusta. Koulutuksen järjestämisestä ja niiden tiedottamisesta vastaa valmiusyhteyshenkilö.

9.3. Säännölliset harjoitukset

Jokaisessa toimipisteessä toteutetaan ns. turvallisuuskävely vuosittain. Lisäksi jokainen osastopäällikkö huolehtii oman osastonsa valmiudesta toimia häiriö- ja poikkeusoloissa riittävän koulutuksen ja harjoittelun avulla. Säännöllisten harjoitusten organisoinnista vastaa kaupungin valmiusyhteyshenkilö.

10. YMPÄRISTÖNÄKÖKOHDAT

10.1. Huomio ympäristönäkökohtiin

Hätätilanteissa ympäristönäkökohdat ovat olennainen osa toimintaa.

Valmiussuunnitelma pyrkii ennaltaehkäisemään ja minimoimaan ympäristövahinkoja sekä turvaamaan luonnonvarojen säilymisen ja ekosysteemien toimivuuden. Tämä edellyttää suunniteltuja ja koordinoituja toimenpiteitä, jotka huomioivat ympäristövaikutukset kaikessa hätätilanteiden hallintaan liittyvässä toiminnassa.

Jälkivalvonnan ja maaperän puhdistus esimerkiksi öljyvahingossa on osa vastuullista ja lainvelvoittamaa ympäristönsuojelua.

10.2. Luonnonvarojen suojelu ja ekologinen kestävyys

Kaupunki käyttää luonnonvaroja vastuullisesti ja pyrkii minimoimaan hävikin hätätilanteiden aikana. Tähän sisältyy esimerkiksi veden, energian ja muiden luonnonvarojen säästäminen sekä jätteiden hallinta ja kierrätys. Lisäksi tulee pyrkiä aktiivisesti vähentämään ympäristövaikutuksia ja ottamaan käyttöön kestäviä ratkaisuja toiminnassa.

11. YHTEYSTIEDOT

<https://www.virrat.fi/yhteystiedot/henkiloston-yhteystiedot/>

Lähteet:

Voimala, T 2013. Kesän 2010 myrskytuhojen jälkihoito Virtain alueella. Turun AMK:n opinnäytetyö

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017 - <https://turvallisuuskomitea.fi/yhteiskunnan-turvallisuusstrategia/>

Kansallinen riskiarvio 2023 - <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164627p>

Alueelliset riskiarviot - <https://sisainturvallisuus.fi/alueelliset-riskiarviot>

Näin varaudut pitkiin sähkökatkoihin - <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161847>

Kansallinen varautumissuunnitelma influenssapandemiaa varten (2012) - <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161847>